

**Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"**

**Навчально-науковий Інститут економіки
Фінансово-економічний факультет**

Кафедра економічного аналізу і фінансів

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до кваліфікаційної роботи
ступеню бакалавр

студентки **Воложанінової Катерини Валентинівни**
(ПІБ)

академічної групи **072-17зск-1**
(шифр)

спеціальності **072 «Фінанси, банківська справа та страхування»**

(код і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми: **«Фінанси, банківська справа та страхування»**

на тему: **«Обґрунтування структури та обсягів депозитних операцій комерційного банку (на прикладі АТ «БАНК КРЕДИТ ДНІПРО»)»**

Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
Кваліфікаційної роботи	Штефан Н.М.			
Рецензент				
Нормоконтролер	Доценко О.Ю.			

Дніпро
2020

**Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"**

ЗАТВЕРДЖЕНО:

завідувач кафедри

економічного аналізу і фінансів

(повна назва)

О.В.Єрмошкіна

(підпис)

(прізвище, ініціали)

« _____ » _____ 2020 року

ЗАВДАННЯ

на кваліфікаційну роботу

ступеню бакалавр

студентці **Воложаніновій Катерині Валентинівні** академічної групи **072-17зск-1**

(прізвище, ініціали)

(шифр)

спеціальності **072 «Фінанси, банківська справа та страхування»**

(код і назва спеціальності)

На тему: «Обґрунтування структури та обсягів депозитних операцій комерційного банку (на прикладі АТ «БАНК КРЕДИТ ДНІПРО»)»

затверджену наказом ректора НТУ "Дніпровська політехніка" від 19.05. № 267-с

Розділ	Зміст	Термін виконання
ВСТУП	Актуальність теми, мета і завдання, об'єкт і предмет роботи, методи, наукова та практична цінність, апробація результатів, публікації, структура роботи	04.05.2020- 07.05.2020
Розділ 1	Поняття і сутність банківських ресурсів	08.05.2020- 17.05.2020
Розділ 2	Аналіз депозитних операцій АТ «БАНК КРЕДИТ ДНІПРО»	18.05.2020- 26.05.2020
Розділ 3	Обґрунтування структури та обсягів депозитних операцій банку	27.05.2020- 02.06.2020
ВИСНОВКИ		03.06.2020- 04.06.2020
Демонстраційний матеріал	Підготовка демонстраційного матеріалу до захисту	05.06.2020- 07.06.2020

Завдання видано

_____ (підпис керівника)

Штефан Н.М.

(прізвище, ініціали)

Дата видачі завдання 6.04.2020 р.

Дата подання до екзаменаційної комісії 10.06.2020 р.

Завдання прийнято до виконання

Воложанінова К.В.

(підпис студента)

(прізвище, ініціали)

РЕФЕРАТ

Воложанінова К.В. «Обґрунтування структури та обсягів депозитних операцій комерційного банку (на прикладі АТ «Банк Кредит Дніпро»). – Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» НТУ «Дніпровська політехніка», Дніпро, 2020.

Метою дипломної роботи є дослідження змін у структурі депозитів на ринку банківських послуг та обґрунтування напрямів підвищення ефективності формування депозитного портфеля банками.

У вступі викладено сучасний стан проблеми, обґрунтована актуальність теми, конкретизовано задачі кваліфікаційної роботи, визначено об'єкт і предмет дослідження.

В першому розділі досліджено методичні засади залучення фінансових ресурсів комерційними банками та тенденції їх розвитку.

В другому розділі проаналізовано стан й тенденції формування ресурсної бази в комерційних банках України. Проведено аналіз ефективності використання пасивів АТ «Банк Кредит Дніпро», оцінено вплив ефективності управління пасивами банку на його фінансовий стан.

В третьому розділі обґрунтовано структуру та обсяг депозитних операцій комерційного банку, проведена оцінка економічної ефективності удосконалення структури депозитних операцій банку.

СТРУКТУРА ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ, ЛІКВІДНІСТЬ, ЧИСТА ПРОЦЕНТНА МАРЖА, ЧИСТИЙ ПРОЦЕНТНИЙ ДОХІД

ABSTRACT

Volozhaninova K.V. "Substantiating the structure and volume of deposit operations of a commercial bank (in terms of " BANK CREDIT DNIPRO " JSC). - Manuscript.

Qualifying work for obtaining an educational qualification bachelor's degree in the specialty Finance, Banking and Insurance" - Dnipro University of Technology, Dnipro, 2020.

The purpose of the thesis is to study changes in the structure of deposits in the market of banking services and substantiation of ways to increase the efficiency of the formation of the deposit portfolio by banks.

The introduction describes the current state of the problem, substantiates the relevance of the topic, specifies the tasks of qualification work, defines the object and subject of the study.

The first section examines the methodological principles of attracting financial resources by commercial banks and trends in their development.

The second section analyzes the state and trends in the formation of the resource base in commercial banks of Ukraine. The analysis of efficiency of use of liabilities of JSC Bank Credit Dnipro is carried out, the influence of efficiency of management of liabilities of bank on its financial condition is estimated.

The third section substantiates the structure and volume of deposit operations of a commercial bank, evaluates the economic efficiency of improving the structure of deposit operations of the bank.

STRUCTURE OF DEPOSIT OPERATIONS, LIQUIDITY, NET INTEREST MARGIN, NET INTEREST INCOME

ЗМІСТ

Стор.

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1 ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ БАНКІВСЬКИХ РЕСУРСІВ.....	9
1.1. Економічна сутність і класифікація банківських ресурсів.....	9
1.2. Основні тенденції змін у структурі депозитного портфелю банків України..	22
1.3. Методичні засади залучення фінансових ресурсів комерційними банками та тенденції їх розвитку	28
Висновки до розділу 1	38
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ АТ «БАНК КРЕДИТ ДНІПРО».....	40
2.1. Аналіз формування ресурсної бази в комерційних банках України.....	40
2.2. Характеристика діяльності і перспективи розвитку АТ «Банк Кредит Дніпро».....	47
2.3. Аналіз структури та обсягів депозитних операцій банку	50
2.4. Ефективність депозитних операцій банку.....	53
Висновки до розділу 2.....	66
РОЗДІЛ 3 ОБГРУНТУВАННЯ СТРУКТУРИ ТА ОБСЯГІВ ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКУ.....	68
3.1. Оптимізація структури депозитних операцій як напрямок вдосконалення депозитної політики банку.....	68
3.2. Обґрунтування зниження кредитної ставки. Визначення точки беззбитковості.....	72

3.3. Розрахунок прогнозних показників вдосконалення структури та обсягів депозитних операцій банку.....	75
Висновки за розділом 3.....	80
ВИСНОВКИ.....	82
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	86
ДОДАТКИ. ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ АТ «БАНК КРЕДИТ ДНІПРО» ЗА 2016-2018 РОКИ.....	91

ВСТУП

Актуальність теми. Ефективність функціонування банків насамперед залежить від стабільності і достатності їх ресурсної бази. Особливо в умовах фінансової кризи перед банками постає гостра потреба у пошуку нових джерел для формування власного ресурсного потенціалу, при цьому першочергово необхідно залучати кошти, які гарантували б максимальну віддачу від використовуваних ресурсів у процесі досягнення банком поставлених цілей. Тому проблема формування банками ресурсної бази за рахунок розширення можливостей залучення депозитів та їх ефективного використання є актуальною.

Важливу роль у теоретичному дослідженні елементів депозитної політики банку відіграють наукові праці О. Дзюблюка [19], І. Кравченка [30], С. Козьменка [28], А. Мороза [33], Л. Примостки [35]. Але у роботах вчених не знайшли достатнього висвітлення питання оптимального співвідношення депозитних інструментів.

Депозити були і залишаються основним джерелом швидкого формування пасивів банку та найбільш достовірним індикатором довіри до банківської установи, а залучення вкладів населення є найбільш реальним та економічно вигідним джерелом формування інвестиційних ресурсів для економіки держави. Крім того, депозити є одним із найголовніших джерел ресурсів, у процесі вкладення яких відбувається формування прибутку банку, а сама наявність депозитів (депозитної бази) є значно більшою цінністю, ніж величина економічного ефекту (процентного прибутку), отриманого в результаті їх розміщення.

Важливим завданням депозитної діяльності банків на сучасному етапі є активізація зусиль щодо залучення коштів на строкові депозити як найбільш стійку частину акумульованих банками ресурсів, що дозволяє підтримувати

належний рівень фінансової стійкості та проводити активну кредитно-інвестиційну діяльність.

Але на сьогодні існує негативна тенденція зменшення питомої ваги строкових депозитів у загальних зобов'язаннях банку на протязі останніх 4 років.

Також слід зазначити, що в умовах кризи в економіці України, необхідно повернути довіру населення до банків. Необхідно розвивати нові форми і види депозитних рахунків, серед яких ощадні сертифікати, спільні рахунки, накопичувальні пенсійні рахунки, інвестиційні рахунки.

Першочергові напрями ефективної депозитної політики банку - це:

- створення умов для задоволення потреб клієнтів у депозитних послугах, які пропонуються банком;
- підтримання ліквідності банку та мінімізація ризиків за депозитними операціями.

Метою дипломної роботи є дослідження змін у структурі депозитів на ринку банківських послуг та обґрунтування напрямів підвищення ефективності формування депозитного портфеля банками.

Відповідно до поставленої мети було вирішено такі наукові завдання:

- проведено дослідження науково-методологічних підходів до управління пасивними операціями й депозитною політикою комерційних банків;
- проаналізовано стан й тенденції формування ресурсної бази в комерційних банках України;
- оцінено ефективність політики управління пасивними операціями та її впливу на фінансовий стан банку;
- вдосконалено депозитну політику банку на основі оптимізації структури фінансових ресурсів банку.

Об'єктом дослідження – процес обґрунтування структури та обсягів депозитних операцій АТ «Банк Кредит Дніпро».

Предметом дослідження – теоретико-методичні засади та практичні аспекти процесу обґрунтування структури та обсягів депозитних операцій АТ «Банк Кредит Дніпро».

Теоретичну основу дослідження склали праці вітчизняних і зарубіжних учених і фахівців в області фінансів, банківської справи, грошового обігу і кредиту. Дослідження базується на законодавчих актах України, нормативних документах Національного банку, різних міністерств і відомств, законодавчих та нормативних актах Верховної Ради України, внутрішньобанківських інструкціях та положеннях, фінансовій і статистичній звітності банку.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що розроблені теоретичні та методологічні положення можуть бути використані в процесі удосконалення депозитної політики.

Апробація результатів дослідження. Результати досліджень доповідалися та обговорювалися на студентській науково-практичній Інтернет конференції “Розвиток фінансової системи країни в умовах глобалізації” (Дніпропетровськ, 2020).

Структура та обсяг дипломної роботи. Робота складається з вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи - 94 сторінки. Робота містить 2 рис., 27 таблиць, 50 найменувань у списку використаних джерел та 1 додаток.

РОЗДІЛ 1

ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ БАНКІВСЬКИХ РЕСУРСІВ

1.1. Економічна сутність і класифікація банківських ресурсів

Початок формуванню в Україні власної банківської системи ринкового типу був покладений Законом «Про банки і банківську діяльність», ухваленим Верховною Радою 20 березня 1991 року [1].

Банківські ресурси – це основа основ діяльності будь-якого банку. Лише маючи у розпорядженні необхідну кількість ресурсів, банки можуть отримувати прибутки. Тому розуміння економічного змісту банківських ресурсів, знання проблем, пов'язаних з цим формуванням і використанням, важливо, особливо в умовах міжбанківської конкуренції, коли саме від того, наскільки ефективно банк проводитиме депозитну, кредитну політику та виконувати послуги, залежить успіх його діяльності.

Банківські ресурси являють собою акумульовані банком тимчасово вільні кошти господарств й населення на умовах забезпечення зобов'язань власності чи боргу для подальшого розміщення на ринку з метою отримання прибутку. Ці кошти, по суті, - вільна частина пасиву балансу комерційного банку, їх вважають банківськими ресурсами у вузькому розумінні.[7]

У зв'язку з тим, що поняття «ресурс» (від французького «resources») трактується не лише як «засоби» і «запаси», а й як «можливості», це дає право застосовувати його й до поняття банківських ресурсів у широкому розумінні. У цьому разі, окрім традиційних банківських ресурсів у дане поняття можна включити й реальні можливості банку не лише акумулювати кошти в зобов'язання боргу та зобов'язання власності, а й можливості вилучати

прибуток від проведення дохідних банківських операцій (дохідних активних, комісійних і посередницьких операцій).[20]

Розмір же прибутку має бути достатнім для окупності залучених та запозичених ресурсів і поступового зростання капіталу банку.

Саме розуміння банківських ресурсів у широкому аспекті ставить на центральне місце проблему управління активами та пасивами.

Згідно з міжнародними стандартами бухгалтерського обліку чистий реальних залишок зобов'язань банку і його капіталу становить ресурсну базу комерційного банку.

Отже, ресурсна база комерційного банку - це частина грошового ринку, представлена сукупністю виведених із обігу коштів господарських суб'єктів грошових доходів населення, які мобілізуються банками на умовах виникнення зобов'язання власності та боргу для подальшого розміщення серед юридичних і фізичних осіб, яким необхідні банківські ресурси з метою одержання прибутку.[22]

Структура ресурсної бази окремого банку є індивідуальною і залежить від ступеню спеціалізації банку, універсалізації банківських операцій та інших факторів.

Під час формування ресурсної бази банк передусім має визначити систему цілей:

- прибутковість,
- дотримання вимог регулюючих органів,
- ліквідність,
- мінімізація витрат,
- орієнтація на адаптацію, обсяги і ринок.

На рис. 1.1 показано схему ресурсної бази українських банків.

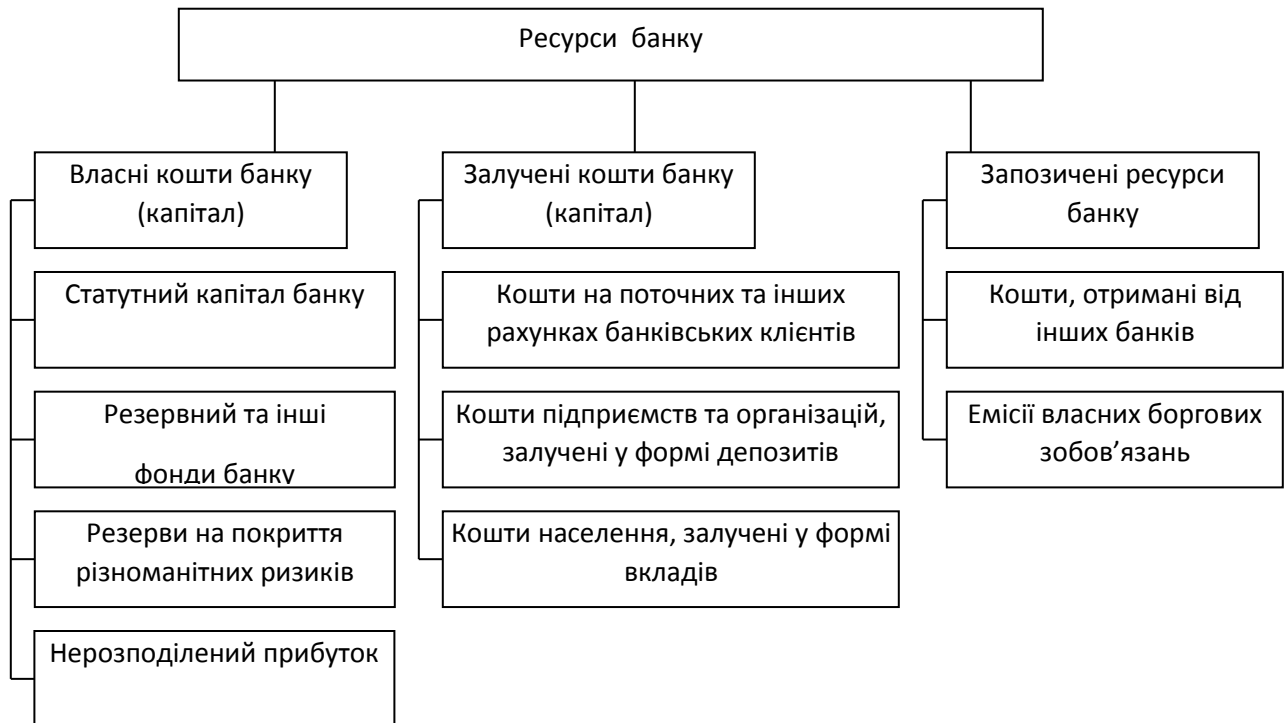

Рис. 1.1. Класифікація ресурсів банку залежно від джерел їх утворення

Власний капітал банку займає невелику питому вагу у сукупному капіталі. У порівнянні з підприємствами інших сфер діяльності власний капітал банку займає незначну питому вагу у сукупному капіталі, приблизно 8 - 10%, тоді як у промислових підприємствах 40 - 60%, до того ж він має інше призначення в банках, аніж в інших сферах підприємництва. Якщо в останніх це – забезпечення платоспроможності і виконання більшості оперативних функцій підприємств та організацій, то власний капітал банку слугує перш за все для страхування інтересів вкладників і меншою мірою – для фінансового забезпечення своєї оперативної діяльності. Розмір власного капіталу є важливим фактором забезпечення надійності функціонування банку і має перебувати під контролем органів, що регулюють діяльність банків.[6]

Банк користується, в основному чужими грошима, а власні кошти служать передусім для страхування інтересів вкладників і кредиторів банку, а також для

покриття можливих збитків від банківської діяльності. Досить відчутна роль власного капіталу як джерела забезпечення оперативної діяльності банку на перших порах після його утворення. Походження терміну “капітал” (від фр., англ. capital, лат. captalis головний) означає багатство (цінні папери, грошові кошти, майно), які використовуються для власного самозбільшення. Виходячи із цього можна запропонувати такі визначення капіталу банку: це сукупність внесених власниками учасниками капіталу власних коштів, які зростають у результаті ефективної банківської діяльності у процесі капіталізації прибутку, а також за рахунок додаткових вливань з боку учасників [9].

Призначення банківського капіталу виражається в його функціях, до яких відносяться:

1. Захисна: власний капітал служить насамперед, як уже зазначалося, для страхування інтересів вкладників і кредиторів банку, а також для покриття поточних збитків від банківської діяльності.

2. Забезпечення оперативної діяльності: є другорядною для власного капіталу банку. Ця функція відчутна на перших кроках діяльності банку, коли за рахунок власного капіталу формується його інфраструктура і розгортається діяльність (фінансується придбання комп'ютерної та оргтехніки, будівництво (оренда) офісів тощо).

3. Регулююча: через фіксацію розміру власного капіталу регулюючі органи впливають на діяльність банку в цілому [8,11].

Багатофункціональне призначення власного капіталу робить його неоднорідним за своїм складом. Джерелами формування капіталу банку можуть бути:

1. Статутний капітал банку, який, у свою чергу, формується з акціонерного або приватного капіталу під час організації нового банку шляхом акумулювання внесків засновників чи випуску і реалізації акцій. Статутний фонд банку формується лише за рахунок власних коштів акціонерів.

Забороняється формування статутного капіталу за рахунок бюджетних коштів, коштів, отриманих у кредит і під заставу.

Емісія акцій як форма створення і поповнення статутного фонду банку регулюється законами України «Про господарські товариства», «Про цінні папери і фондовий ринок» [2,3]. Перший випуск акцій банку має повністю складатися з простих акцій. Реєстрація і реалізація банком-емітентом першого випуску акцій звільняється від оподаткування на операції з цінними паперами.

2. Резервний фонд банку. Це грошові ресурси, що резервуються банком для забезпечення непередбачених витрат, покриття збитків від банківської діяльності, а також виплати дивідендів по привілейованих акціях, якщо недостатньо прибутку. Наявність коштів в ньому забезпечує стійкість банку, зменшує вірогідність його банкрутства. Розмір резервного фонду та щорічних внесків до нього встановлюється зборами акціонерів і фіксується в установчих документах, але він не може бути меншим 25% регулятивного капіталу (але не менше 25% статутного фонду), а розмір відрахувань - меншим 5% чистого прибутку. НБУ може вимагати від банків збільшення розміру резервного фонду та відрахувань до нього у встановлених законом випадках.

Коли резервний фонд досягає встановленої величини, то відрахування до нього припиняються. У випадку використання коштів з резервного фонду відрахування від чистого прибутку на його формування відновлюються.

3. Спеціальні фонди, які призначені для виробничого та соціального розвитку банку. Порядок формування і використання цих коштів визначається статутними документами банку. Формуються ці фонди за рахунок чистого прибутку [20].

Елементом резервного капіталу є загальні резерви, призначені для покриття можливих збитків за операціями банку. Їх відмінність від резервного фонду полягає в тому, що вони мають більш конкретне призначення (наприклад, створюються для зниження негативних наслідків у зв'язку з

неповерненням кредитів, виникненням збитків від операцій з валютою та цінними паперами, що знаходяться у розпорядженні банку). Загальні резерви створюються з чистого прибутку, що залишається у банку після сплати податків.

4. Нерозподілений прибуток – джерело внутрішнього походження. За своїм змістом він є резервом банку, який залишається після розподілу чистого прибутку на сплату податку, формування резерву та виплату дивідендів власникам і призначається на капіталізацію, тобто на розширення банківського бізнесу.

Оскільки розмір усіх відрахувань (крім дивідендів) завчасно визначено, то залишок нерозподіленого прибутку за минулий рік залежить головним чином від розміру дивідендів, які повинні сплачуватися акціонерам.

Розмір власного капіталу банку залежить від таких факторів:

- рівня мінімальних вимог НБУ до статутного фонду (це мінімальний розмір статутного фонду, який банк повинен мати сплаченим);
- специфіки клієнтури. За значної кількості невеликих вкладників власного капіталу потрібно буде менше ніж за наявності великих вкладників;
- характеру активних операцій. Наявність значного обсягу ризикованих операцій потребує відносно більшого розміру власного капіталу.

Українська методика визначення капіталу банку і розрахунку його достатності впливає з рекомендацій Базельського комітету [5]. Згідно з ними капітал банку поділяють на основний (капітал I рівня) та додатковий (капітал II рівня). Склад основного та додаткового капіталу визначається НБУ. При розрахунках розмір додаткового капіталу не повинен перевищувати розмір основного капіталу, як це визначено міжнародними стандартами.

Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 № 2121-III у останній редакції від 8.03.2011 року та інструкція НБУ «Про порядок регулювання діяльності банків в Україні» від 26.10.2001 № 841/6032 у редакції

від 23.01.2011 року, визначають: мінімальний розмір статутного капіталу, який не повинен бути меншим 75 млн. грн. [1,5]; норматив мінімального розміру регулятивного капіталу (норматив Н1), який обчислюється як сума основного та додаткового капіталу за вирахуванням відвернень. Інструкцією встановлено, що даний норматив повинен становити не менше 120 млн. грн.; норматив адекватності регулятивного капіталу (норматив Н2), що розраховується як відношення регулятивного капіталу банку до активів, зважених на відповідний коефіцієнт ризику, залежно від групи, до якої віднесено актив. Для банків, що розпочинають операційну діяльність, цей норматив має становити: протягом перших 12 місяців діяльності – не менше 15%; протягом наступних 12 місяців – не менше 12%; надалі – не менше 10%; співвідношення регулятивного капіталу та сукупних активів (норматив Н3). За вимогами НБУ, значення даного коефіцієнту має бути не меншим 9% [1,5].

Переважна частина ресурсів банку формується за рахунок залученого капіталу, а не власного.

Залучений капітал включає:

- кошти на депозитних рахунках банківських клієнтів, тобто кошти мобілізовані на вклади/депозити.

Банки залучають вільні грошові кошти юридичних та фізичних осіб шляхом виконання депозитних операцій, у процесі яких використовують різні види банківських рахунків. Проте, практично усі клієнтські рахунки відносяться до депозитних. Депозитним може бути будь-який відкритий клієнту у банку рахунок, на якому зберігаються його кошти.

Депозит (вклад) – це грошові кошти, які внесені у банк клієнтами, зберігаються на їх рахунках і використовуються згідно з укладеною угодою та банківським законодавством. Депозити класифікуються за різними ознаками, зокрема за такими : за категоріями вкладників та за строками використання коштів.

За категоріями вкладників депозити поділяються на:

- депозити суб'єктів господарської діяльності;
- депозити фізичних осіб;
- депозити банків.

За строками використання коштів депозити поділяються на:

- депозити на вимогу;
- строкові депозити.

Депозити на вимогу – це кошти, що залучені на депозит без визначеного строку погашення та поповнюються і використовуються власниками залежно від потреби в цих коштах. Депозити на вимогу розміщуються у банку на поточних, кореспондентських та бюджетних рахунках клієнтів і використовуються ними для здійснення поточних розрахунків.

Депозити на вимогу є нестабільними: у будь-який час кошти з цих рахунків за вимогою клієнтів можуть бути вилучені шляхом видачі готівки, виконання платіжних доручень, сплати чеків або векселів. Разом з тим, клієнти банку не в повній мірі використовують кошти на депозитних рахунках, в результаті чого на них постійно є стабільний залишок коштів, який банки використовують для здійснення активних операцій. Оскільки відсоток за кредитами набагато перевищує розмір плати за депозитами на вимогу, то банк при цьому одержує суттєвий дохід. У цьому сенсі стає зрозумілим, чому банки одним із пріоритетних завдань розглядають роботу, спрямовану на максимальне залучення фінансово стійких та ресурсномістких клієнтів.

За користування залишками коштів на клієнтських рахунках банки нараховують відсотки за низькими ставками або зовсім не сплачують відсотки. В свою чергу, для покриття операційних витрат, пов'язаних з веденням поточних рахунків банк стягує з клієнта комісійну винагороду. Наприклад, за відкриття поточного рахунка, за перерахування коштів клієнтів засобами електронної пошти, за оформлення та видачу чекових книжок та бланків

векселів, за прийом і перелік готівки для зарахування на рахунок клієнта, за видачу готівки клієнтам, за відправку запитів на прохання клієнтів електронною поштою, за оформлення документів і переказ коштів в інші банки при закритті рахунку тощо.

Строкові депозити – це кошти, що зберігаються на окремих депозитних рахунках у банку протягом строку, який визначається у депозитній угоді. Такі строкові депозити відкриваються усім клієнтам банку: суб'єктам господарської діяльності, центральним і місцевим органам влади, бюджетним установам, банкам і приватним особам.

Строкові депозити мають такі особливості:

- чітко встановлений строк зберігання;
- оформляються депозитною угодою;
- не використовуються для здійснення поточних платежів;
- при достроковому вилученні депозиту банк застосовує штрафні санкції у вигляді пониження розміру % ставки.

За строковими депозитами сплачується високий депозитний процент, рівень якого залежить від терміну вкладу, виду внеску, облікової ставки НБУ, загальної динаміки ставок грошового ринку та інших факторів. Визначальним при встановленні величини відсоткової ставки за строковими депозитами є термін, на який розміщені кошти: чим триваліший термін, тим вища процентна ставка. На величину відсоткової ставки впливає і частота виплати доходу: чим рідше здійснюються виплати, тим вищий рівень процентної ставки.

Однієї із форм строкових депозитів окремі економісти вважають сертифікати, які бувають депозитними (ощадними). Однак, зараз згідно із Законом України „Про цінні папери та фондовий ринок”[3], ощадні сертифікати віднесені до боргових цінних паперів. Ощадні сертифікати можуть класифікуватись і за такими ознаками:

- спосіб випуску (у разовому порядку і серіями);

- спосіб оформлення (іменні і на пред'явника);
- термін обертання (строкові і на вимогу);
- умови сплати процентів (авансом, з регулярною сплатою відсотків по закінченні розрахункового періоду та з виплатою відсотків в день погашення сертифіката).

Ощадний (депозитний) сертифікат - цінний папір, який підтверджує суму вкладу, внесеного у банк, і права вкладника (власника сертифіката) на одержання із закінченням встановленого строку суми вкладу та процентів, встановлених сертифікатом, у банку, який його видав.

Ощадні (депозитні) сертифікати розміщуються на певний строк (під відсотки, передбачені умовами їх розміщення). Ощадні (депозитні) сертифікати можуть бути іменними або на пред'явника. Іменні ощадні (депозитні) сертифікати розміщуються у бездокументарній формі, а на пред'явника - у документарній. В ощадному (депозитному) сертифікаті у документарній формі зазначаються вид цінного паперу, найменування і місцезнаходження банку, що випустив сертифікат, серія і номер сертифіката, дата випуску, сума депозиту, процентна ставка, строк отримання вкладу, підпис керівника банку або іншої уповноваженої особи, засвідчений печаткою банку. Відступлення ощадного (депозитного) сертифіката здійснюється шляхом укладення договору між особою, що відступає права за сертифікатом, та особою, що набуває ці права. Доход за ощадними (депозитними) сертифікатами виплачується під час пред'явлення їх для оплати в банк, що розмістив ці сертифікати. У разі дострокового пред'явлення ощадного (депозитного) сертифіката до оплати банк виплачує суму вкладу та відсотки (закладами на вимогу), якщо умовами випуску сертифіката не передбачено інший розмір відсотків. Він може використовуватись його власником як платіжний засіб і мати обіг на фондовому ринку. Депозитний сертифікат має істотну перевагу над строковим депозитом. Завдяки вторинному ринку цінних паперів сертифікат може бути достроково

проданий власником іншій особі з отриманням певного доходу за час зберігання і без зміни при цьому обсягу ресурсів банку. В той же час дострокове вилучення власником строкового депозиту означає для нього втрату доходу, а для банку – втрату частини ресурсів.

Оформлення депозиту у банку супроводжується видачою ощадної книжки, у якій відбиваються усі операції по рахунку. Зняття грошей з ощадного рахунку здійснюється за попереднім повідомленням власника внеску. По ощадних вкладах банки нараховують відсотки. Ощадні вклади можуть не мати чітко встановленого строку зберігання. Отже, ощадні вклади передбачають тривале осідання на рахунках стабільних залишків коштів, що використовується банками для розширення активних операцій.

Можливості банків щодо залучення грошових коштів населення та підприємницьких структур є обмеженими, оскільки це пов'язано з недостатньо високим рівнем довіри до банківської системи. Розвиток депозитної діяльності банківських установ потребує створення належного середовища за рахунок здійснення низки змін у механізмах депозитної діяльності банків.

На мікрорівні зміни повинні проходити у напрямку спрощення та зростання доступності операцій для фізичних осіб, а також використання залучених коштів із максимально можливою ефективністю за мінімального рівня ризикованості цих операцій.

Банкам доцільно розробляти та впроваджувати нові форми і види депозитних рахунків (ощадні сертифікати, спільні, накопичувальні, пенсійні та інвестиційні рахунки), за якими необхідно в законодавчому порядку чітко встановити правовий режим цих депозитів та форму гарантування в разі банкрутства банків. Вирішення цих питань повинно забезпечуватись у міру появи нових видів депозитів на українському ринку фінансових послуг, щоб діяльність Фонду гарантування вкладів фізичних осіб була б якомога більш ефективною.

Основними джерелами фінансування активних операцій, які становлять найбільшу питому вагу у структурі банківських пасивів, виступають строкові депозити та кошти на поточних рахунках.

Останнє джерело ресурсів, на відміну від строкових депозитів, є більш дешевим, але разом з цим становить групу зобов'язань, яка характеризується підвищеним рівнем ризику. Як свідчить аналіз, значна частка залучених банками коштів має безстроковий чи короткостроковий характер та характеризується значними темпами росту, і ця обставина лежить в основі негативної оцінки ресурсного потенціалу банків. Переважно короткострокова структура депозитів диктує банкам необхідність орієнтуватися на короткострокові активні операції. Це зумовлено значною мірою тим, що значну частку зобов'язань банків становлять кошти юридичних осіб (34%), що є негативним, оскільки кошти на рахунках підприємств формуються в основному із коштів на вимогу. Основну частину банківських ресурсів повинні становити депозити населення, які є більш стабільним джерелом формування ресурсного потенціалу банку. Слід хоча б частково залучити ці кошти, оскільки, за різними розрахунками, вони становлять понад 20 млрд. доларів США, так як за рахунок цих коштів можна суттєво розширити ресурсну базу банків.

Згідно з Законом України «Про банки та банківську діяльність»[1] на підставі банківської ліцензії банки мають право здійснювати такі банківські операції:

- 1) приймання вкладів (депозитів) від юридичних і фізичних осіб;
- 2) відкриття та ведення поточних рахунків клієнтів і банків-кореспондентів, у тому числі переказ грошових коштів з цих рахунків за допомогою платіжних інструментів та зарахування коштів на них;
- 3) розміщення залучених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик.

Банк, крім перерахованих вище, має право здійснювати такі операції та угоди:

- 1) операції з валютними цінностями;
- 2) емісію власних цінних паперів;
- 3) організацію купівлі та продажу цінних паперів за дорученням клієнтів;
- 4) здійснення операцій на ринку цінних паперів від свого імені (включаючи андеррайтинг);
- 5) надання гарантій і поручительств та інших зобов'язань від третіх осіб, які передбачають їх виконання у грошовій формі;
- 6) придбання права вимоги на виконання зобов'язань у грошовій формі за поставлені товари чи надані послуги, беручи на себе ризик виконання таких вимог та прийом платежів (факторинг);
- 7) лізинг;
- 8) послуги з відповідального зберігання та надання в оренду сейфів для зберігання цінностей та документів;
- 9) випуск, купівлю, продаж і обслуговування чеків, векселів та інших оборотних платіжних інструментів;
- 10) випуск банківських платіжних карток і здійснення операцій з використанням цих карток;
- 11) надання консультаційних та інформаційних послуг щодо банківських операцій.

Пасивні операції спрямовані на залучення коштів.

Активні операції спрямовані на використання ресурсів банку (надання позичок). Позички надаються без будь-якого забезпечення, якщо банк вважає позичальника надійним клієнтом, і під заставу. Залежно від характеру застави позички поділяються на вексельні (банк надає позичку особі, яка має вексель від свого боржника і бажає отримати кошти раніше, ніж зазначено у векселі); товарні (надаються під заставу товарів, які вже перебувають в обігу, але ще е

реалізовані); фондові (надаються під заставу цінних паперів - акцій та облігацій).

Комісійні операції - це посередницька діяльність; обслуговування платежів клієнтів, отримання грошей за борговими зобов'язаннями (векселями, чеками), за дорученням своїх клієнтів, зберігання цінних паперів тощо. Перелік операцій комерційних банків встановлена статтею 47 Закону України „Про банки та банківську діяльність” [1].

1.2. Основні тенденції змін у структурі депозитного портфелю банків України

Ефективність функціонування банків насамперед залежить від стабільності і достатності їх ресурсної бази. Особливо в умовах фінансової кризи перед банками постає гостра потреба у пошуку нових джерел для формування власного ресурсного потенціалу, при цьому першочергово необхідно залучати кошти, які гарантували б максимальну віддачу від використовуваних ресурсів у процесі досягнення банком поставлених цілей. Тому проблема формування банками ресурсної бази за рахунок розширення можливостей залучення депозитів та їх ефективного використання є актуальною.

Важливу роль у теоретичному дослідженні елементів депозитної політики банку відіграють наукові праці О. Дзюблюка [19], І. Кравченка [30], С. Козьменка [28], А. Мороза [33], Л. Примостки [35]. Але у роботах вчених не знайшли достатнього висвітлення питання оптимального співвідношення депозитних інструментів.

Метою дипломної роботи є дослідження змін у структурі депозитів на ринку банківських послуг та обґрунтування напрямів підвищення ефективності формування депозитного портфеля банками.

Депозити були і залишаються основним джерелом швидкого формування пасивів банку та найбільш достовірним індикатором довіри до банківської установи, а залучення вкладів населення є найбільш реальним та економічно вигідним джерелом формування інвестиційних ресурсів для економіки держави. Крім того, депозити є одним із найголовніших джерел ресурсів, у процесі вкладення яких відбувається формування прибутку банку, а сама наявність депозитів (депозитної бази) є значно більшою цінністю, ніж величина економічного ефекту (процентного прибутку), отриманого в результаті їх розміщення.

Це пов'язано з тим, що в процесі обслуговування депозитних рахунків банківська установа має можливість надання цілого комплексу інших банківських інструментів, що іноді формують довготривалі партнерські стосунки. На жаль, сума вкладів від фізичних та юридичних осіб у банках є недостатньою для задоволення потреб кредитного та інвестиційного фінансування економіки, що розвивається.

Відомим є факт про наявність значної кількості рахунків українських громадян в іноземних банках, ресурси яких ніяким чином не працюють на українську економіку. Тому виникнення та ефективна діяльність такої структури, як Фонд гарантування вкладів фізичних осіб, є однією з базових умов зростання величини вкладів у банківську систему України, а через неї і в економіку загалом [4]. Про важливість залучення банками коштів для здійснення кредитування та інвестування свідчать дані таблиці 1.1, з яких видно, що зобов'язання банку становлять 88—92% пасивів, а власний капітал — лише 8—12% [48].

Таблиця 1.1

Питома вага зобов'язань у пасивах українських банків, млн. грн.

Показники	2016		2017		2018		2019	
	Сума	Питома вага,%	Сума	Питома вага,%	Сума	Питома вага,%	Сума	Питома вага,%
Пасиви	1254385	100	1256299	100	1333831	100	1359703	100
Капітал	103713	8.27	123784	9.85	161108	12.08	154960	11.40
в тому числі Статутний капітал	222170	17.71	414668	33.01	495377	37.14	465532	34.24
Зобов'язання банків	1150672	91.73	1132515	90.15	1172723	87.92	1204743	88.60
Рентабельність активів,%		-5.46		-12.6		-1.93		1.69
Рентабельність капіталу,%		-51.91		-116.74		-15.84		14.67

Частка коштів населення у структурі зобов'язань - яскрава ознака привабливості банку з точки зору користувачів банківських послуг. Причому цей показник доцільно розглянути не лише станом на звітну дату, а у динаміці, що показано у таблиці 1.2 .

Таблиця 1.2

Питома вага коштів населення та юридичних осіб у зобов'язаннях українських банків, млн.грн.[48]

Показники	2016		2017		2018		2019	
	Сума	Питома вага,%	Сума	Питома вага,%	Сума	Питома вага,%	Сума	Питома вага,%
Зобов'язання банків	1150672	91.73	1132515	90.15	1172723	87.92	1204743	88.60
Кошти суб'єктів господарювання	318568	27.68	369913	32.66	403955	34.45	406367	33.73
Кошти фізичних осіб (з ощадними сертифікатами)	402137	34.95	437152	38.60	478100	40.77	508457	42.20

Аналізуючи наведені дані в табл.1.2, можна бачити, що частка коштів фізичних осіб у зобов'язаннях банків поступово збільшується.

Важливим завданням депозитної діяльності банків на сучасному етапі є активізація зусиль щодо залучення коштів на строкові депозити як найбільш

стійку частину акумульованих банками ресурсів, що дозволяє підтримувати належний рівень фінансової стійкості та провадити активну кредитно-інвестиційну діяльність (табл.1.3).

Таблиця 1.3

Питома вага строкових вкладів у зобов'язаннях українських банків, млн.грн.[48]

Показники	2016		2017		2018		2019	
	Сума	Питома вага,%	Сума	Питома вага,%	Сума	Питома вага,%	Сума	Питома вага,%
Зобов'язання банків	1150672	91.73	1132515	90.15	1172723	87.92	1204743	88.60
Строкові вклади (депозити) інших банків та кредити, що отримані від інших банків	122592	9.77	73938	5.89	50240	3.77	42178	3.10

Але на сьогодні існує негативна тенденція зменшення питомої ваги строкових депозитів у загальних зобов'язаннях банку на протязі останніх 4 років.

Також слід зазначити, що в умовах кризи в економіці України, необхідно повернути довіру населення до банків. Необхідно розвивати нові форми і види депозитних рахунків, серед яких ощадні сертифікати, спільні рахунки, накопичувальні пенсійні рахунки, інвестиційні рахунки, які необхідно класифікувати для Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. Учасниками Фонду є всі банки – юридичні особи, які зареєстровані в Державному реєстрі банків та мають банківську ліцензію на право здійснювати банківську діяльність. Адміністративна рада Фонду прийняла рішення про збільшення гарантованої суми відшкодування до 200000 грн., що, надасть суттєвого поштовху щодо зацікавленості середніх вкладників у зберіганні грошей у банках, а для самих банків – збільшувати обсяги надійних депозитів, використовуючи ці кошти для інвестування економіки. Лише за умови вироблення ефективних методів роботи із залучення та найефективнішого

розміщення коштів приватного сектору економіки, можливо досягти збільшення капіталу банків для забезпечення зростання потреб реального сектору економіки фінансовими коштами.

До першочергових напрямів ефективної депозитної політики банку слід зарахувати:

по-перше, створення умов для задоволення потреб клієнтів у депозитних послугах, які пропонуються банком;

по-друге, підтримання ліквідності банку та мінімізація ризиків за депозитними операціями. У практичній діяльності банку реалізація першого напрямку означає займання банком певного сегменту на депозитному ринку та пропонування потенційним та діючим клієнтам такого спектра депозитних послуг, який би дозволив утримувати стійкі конкурентні позиції порівняно з іншими банківськими установами та відповідні послуги, що пропонуються ними у сфері депозитного обслуговування різних груп клієнтів – банків, фізичних та юридичних осіб – суб'єктів господарської діяльності.

Другий напрям депозитної політики банку визначає якісні параметри діяльності самого банку, який здійснює депозитні операції – з огляду на забезпечення його ліквідності та мінімізації ризиків. У цьому випадку мова йде про врахування при здійсненні банком депозитних операцій основних засад функціонування банку як ринкового підприємства, що визначається необхідністю формування зобов'язань у вигляді депозитів та їх розміщення шляхом проведення кредитних та інвестиційних операцій з метою отримання прибутку і забезпечення інтересів вкладників шляхом відповідних процентних виплат. З іншого боку, підтримка ліквідності позначається і на практичних заходах із формування депозитного портфеля банківської установи – в плані мінімізації ризиків за депозитними операціями як необхідної передумови забезпечення можливості виконання банком своїх зобов'язань перед вкладниками і кредиторами. Вказані напрями депозитної політики банку

визначають загальну спрямованість діяльності банку у сфері проведення депозитних операцій.

Грунтовно слід переглянути ставки за депозитами, які мають однозначно знижуватись. Для економічно розвинених країн парадоксальне явище, коли в країні вигідніше відкривати депозит, ніж займатися підприємницькою діяльністю. Основною метою депозитних вкладень є перенесення вартості грошей у часі, а не отримання доходу. Тобто ставка за депозитами теоретично не має перевищувати рівень інфляції у країні. Понизити процентні ставки вдасться тільки тоді, коли рівень інфляції буде достатньо низьким, а національна грошова одиниця – достатньо стабільною. Динаміка обсягів депозитів як фізичних, так і юридичних осіб, незважаючи на зниження темпів падіння, продовжує характеризуватися процесами відпливу коштів з банківської системи, обсяги кредитування реального сектора не відповідають потребам нормалізації економічного розвитку. Необхідною умовою фінансових вкладень в економіку є наявність у банків довгострокових коштів.

НБУ необхідно звернути увагу на створення економічних передумов для активізації процесу залучення довгострокових коштів населення, тому особливої актуальності набуває питання нарощування капіталу Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. Забезпечення ефективної та гнучкої депозитної політики банку є необхідною умовою раціональної організації діяльності банку у сфері залучення депозитів та відповідних відносин між банком та його вкладниками, що визначається, перш за все, оптимізацією структури депозитного портфеля комерційного банку.

1.3. Методичні засади залучення фінансових ресурсів комерційними банками та тенденції їх розвитку

Заощадження населення є важливим економічним і соціальним чинником. Тому заощаджуваний процес потрібно активно стимулювати з боку всіх економічних суб'єктів, які використовують у своїх інтересах його позитивні наслідки: держави загалом, окремих її органів економічного керування, центрального і банків, усіх небанківських фінансових посередників. Стимулюючи зростання заощаджень, вони сприяють розширенню ресурсної бази функціонування фінансових ринків, збільшенню інвестицій в економіку, а отже, зміцненню бази своєї діяльності.

Кожна з груп економічних суб'єктів має свій інструментарій впливу на формування заощаджень і може використовувати його як для стимулювання, так і для стримування заощаджуваного процесу.

На рівні держави загалом і окремих її органів економічного регулювання інструментами стимулювання заощаджень є:

- політика оплати праці, зокрема встановлення норми мінімальної заробітної плати, рівня оплати праці в бюджетній сфері, обов'язкові нарахування на фонд оплати праці та ін.;

- політика пенсійного та інших форм соціального забезпечення населення;

- регулювання цін і тарифів на товари й послуги, які реалізують населенню державні та недержавні структури, що є природними монополіями: постачання газу, електроенергії, житлово-комунальних послуг, реєстраційних, ліцензійних, нотаріальних та інших послуг;

- оподаткування доходів населення [37].

Політика оплати праці та пенсійного забезпечення – досить могутній інструмент впливу держави на формування заощаджень. Регулювання цін і

тарифів органами державного управління в сучасній Україні істотно впливає на формування заощаджень, що дає підстави говорити про нього як про самостійний інструмент стимулювання заощаджень. Проте із розвитком ринкових відносин, вдосконаленням ринкового механізму ціноутворення зменшиться втручання держави в цей механізм та знизиться його роль як інструменту стимулювання заощаджень.

Високоєфективним інструментом регулювання заощаджень з боку держави є механізм оподаткування доходів населення. Його ефективність зумовлена тим, що підвищення рівня оподаткування зменшує схильність населення до заощаджень, а зниження - поліпшує. До того ж при високому рівні задоволення поточних потреб ця залежність майже пропорційна.

Зниження оподаткування населення підвищуватиме схильність до заощаджень населення і створюватиме сприятливі умови для нарощування обсягів заощаджень. Однак не вся сума економії, яку одержують домогосподарства від зниження рівня оподаткування, матеріалізується у вигляді приросту заощаджень. Більшість домогосподарств України має досить низький рівень споживання, за якого не повністю задовольняються нагальні споживчі потреби. Тому економія від зниження рівня оподаткування значною мірою буде використана на розширення поточного споживання, а норма заощаджень у таких домогосподарствах неістотно зросте, або й взагалі не зросте. Інша річ у домогосподарствах з високим рівнем доходів і повним задоволенням поточних споживчих потреб. Схильність до заощаджень у них може підвищитися навіть більше, ніж знизиться норма оподаткування у – зв'язку з поліпшенням економічної перспективи. Проте низька частка таких домогосподарств у загальній кількості не дасть змоги забезпечити належної пропорційності між зниженням рівня оподаткування доходів і зростанням норми заощаджень усього населення.

Податковий механізм як інструмент стимулювання заощаджень широко використовують у світовій практиці також через регулювання оподаткування доходів, одержаних домогосподарствами від капіталізації заощаджень через розміщення їх у фінансові активи. Цей спосіб використання податкового інструменту стимулювання заощаджень ефективніший, ніж оподаткування загальних доходів, оскільки забезпечує безпосередній вплив на мотивацію заощаджень, передусім на мотив капіталізації доходів.

Світова практика має досвід податкового регулювання доходів від організованих заощаджень, коли оподатковуються всі види цих доходів за однаковою ставкою (доходи від банківських депозитів, процентні доходи від цінних паперів, дивіденди тощо), або за окремими з них оподаткування не встановлюється чи встановлюється за пільговими ставками. Теоретично можливе повне звільнення від оподаткування всіх видів доходів від організованих заощаджень.

Така диференціація оподаткування не тільки посилює загальну мотивацію до заощаджень, а й дає змогу регулювати розміщення їх на різних секторах фінансового ринку та спрямування у різні сфери економіки. Наприклад, оподаткування процентних доходів від банківських депозитів при звільненні від оподаткування доходів за облігаціями державної позики стимулюватиме розміщення заощаджень населення переважно у державні цінні папери і стримувати розміщення їх у банківські вклади.

Недостатньо виважена диференціація оподаткування доходів від різних фінансових інструментів може негативно вплинути на розвиток всього фінансового ринку чи окремих його секторів. Оподаткування доходів від банківських депозитів, звільняючись від оподаткування інших видів таких доходів та значного рівня інфляції, стимулюватиме населення переміщувати свої заощадження з банківського сектору в страховий, фондовий та інші сектори, чи взагалі в тіньову економіку. В останньому випадку відповідний

обсяг заощаджень фінансовий ринок не тільки втратить, а й перестане «давати» податкові надходження до бюджету. Ховаючись від оподаткування в тіньову економіку, заощадження населення можуть перетворитись в могутнє джерело інвестування цього сектору.

Конкретнішою і не менш важливою є роль банків у стимулюванні заощаджень населення. Банки, як провідна ланка в інфраструктурі фінансового ринку мають не просто мобілізувати потрібну їм масу грошових коштів, а створити на ринку такі передумови, які відчутніше стимулюють населення формувати заощадження, як найдовше зберігати їх та доцільно розміщувати в інтересах окремих домогосподарств, окремих банків та суспільства загалом. Створити дієві стимули до заощадження і зберігання грошових коштів населення через обмеження поточного споживання заради певних вигод у майбутньому – одне із найскладніших і найвідповідальніших завдань українських банків: у визначенні концептуальних підходів до організації ощадної справи в країні, в інституалізації ощадного сектору фінансового ринку, у забезпеченні ефективного та надійного використання банківською системою мобілізованих заощаджень, у створенні системи гарантування вкладів населення в банках, у підтриманні вартості національних грошей (мінімізації інфляції та стабілізації валютного курсу), чільне місце посідає центральний банк.

Стан довіри населення до українських банків низький. Це істотно знижує заінтересованість розміщувати кошти на вклади.

Висока ризиковість банківської діяльності в Україні визначає особливу актуальність проблеми захисту заощаджень населення, розміщених у банківській системі. Це проблема має два складники: внутрішній і зовнішній захист.

Внутрішній захист заощаджень населення ґрунтується на забезпеченні стабільності та підвищенні ефективності функціонування банківської системи загалом і кожного конкретного банку зокрема. Він передбачає:

- створення адекватної реальним економічним умовам системи управління ризиками банків;
- забезпечення правового захисту прав та інтересів банків у їх взаємовідносинах з клієнтами й органами державного управління;
- підвищення ефективності банківського нагляду [37].

Щоб банки могли запровадити ефективну систему керування ризиками, потрібно розробити організаційні та методичні засади цієї проблеми, а також забезпечити комплексний підхід до стратегії зростання обсягів заощаджень у банківській системі.

Важливо також переорієнтувати політику банків від одержання короткострокової вигоди до довгострокових стратегій розвитку.

Щоб забезпечити ефективніший захист прав кредиторів-банків щодо повернення своїх коштів (кредитів), потрібно законодавчо посилити відповідальність учасників договірних відносин за невиконання умов договорів. Зокрема спростити процедуру оголошення підприємств-боржників банкрутами, розробити механізм стягнення коштів із боржників, удосконалити механізм реалізації права застави через його переуступку та продаж.

До того ж посилення внутрішнього захисту депозитів пов'язане з прискоренням адміністративної і судової реформ, які на практиці мають забезпечити ефективніший захист прав кредитора.

Важливим елементом цієї системи є банківський нагляд. Одним із пріоритетних напрямів удосконалення системи банківського нагляду має стати контроль за ефективністю діяльності банків щодо управління ризиками. Для цього потрібно розробити методики та оцінки ризиків у діяльності банків, вимоги до їхніх систем керування ризиками, запровадити оперативний моніторинг і заходи впливу щодо зменшення ризиків, забезпечити формування у банках резервів для покриття можливих втрат за активними операціями.

Отже, поєднавши реальний захист прав кредитора з раціональною організацією системи керування ризиками у банках, можна підвищити захист заощаджень населення у банківській системі.

Зовнішній захист заощаджень населення має на меті створювати спеціальні фонди, які виступають гарантом повернення вкладів у разі банкрутства окремого з банків або кризи банківської системи.

Для успішного розвитку ощадної справи недостатньо, щоб населення мало вільні грошові кошти і було зацікавлене розміщувати їх на вклади в банках. Потрібно також, щоб банки мали достатню заінтересованість у залученні таких коштів.

Робота щодо залучення вкладів населення – це для банків роздрібний бізнес, який за своїм характером дорожчий і більш ризиковий, ніж оптовий бізнес, що пов'язаний з обслуговуванням юридичних осіб. Крім того, що для обслуговування дрібних вкладів потрібні більші видатки коштів, ці вкладники швидше піддаються панічним настроям, оскільки їм менш доступна інформація про фактичні справи у банках, аніж великим вкладникам – юридичним особам. Тому в розвинених країнах банки, що спеціалізуються на ощадних операціях, нерідко одержують певну допомогу від держави, особливо від місцевих органів влади – податкові та орендні пільги, рекламну підтримку тощо. Одночасно великі багатофункціональні банки, які такої підтримки не мають, часто взагалі не приймають вкладів населення, вважають це не вигідним видом діяльності.

Крім роздрібного характеру операцій із залучення коштів населення на депозити, подорожчанню цих коштів для банків сприяють й інші чинники:

- обов'язкові (регулярні та спеціальні) збори до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, які можуть досягати щороку до 1,0 % суми вкладів населення;

- установлення для вкладів населення вищих норм обов'язкового резервування пасивів банку;

– установлення вищих вимог щодо ліквідності банків, які мають ліцензії на депозитне обслуговування населення [20].

Ці чинники роблять залучення коштів населення на вклади для банків менш вигідним, аніж залучення інших видів коштів.

Україна уже розпочала формувати механізм, який захищатиме інтереси вкладників – через створення Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. А до формування противаги, яка забезпечуватиме інтереси банків у залученні коштів населення, ми ще не приступили. На сьогодні ресурсна база Фонду гарантування вкладів фізичних осіб формується за рахунок початкових внесків банків у розмірі 1% від статутного капіталу і єдиного для усіх регулярного внеску — двічі на рік по 0,25% від суми вкладів. При недостатності коштів для виплат Фонд також може запровадити спеціальний збір для банків (у розмірі, що не перевищує річний регулярний) або звернутися по кредит до Нацбанку чи уряду.

У міру розширення фінансових можливостей економіки необхідно розглянути питання запровадження гарантій закладами не лише фізичних, а й юридичних осіб.

Крім віддачі і надійності банківських вкладів, важливими у стимулюванні заощаджень населення є такі аспекти банківської діяльності, як зручність і комфортність, які вимагають розширення асортименту депозитних послуг населенню.

Традиційно вклади населення зберігалися на двох видах рахунків:

– поточних, з яких можна здійснювати всі платежі, терміни яких настали і на які можна спрямовувати будь-які надходження грошей його власникові. У цьому – головне призначення такого рахунку і його переваги перед всіма іншими рахунками, тому банки не виплачують за ними процентів, або ж виплачують у невеликому розмірі;

– строкових, на яких кошти зберігаються заздалегідь визначений термін і за якими виплачують підвищені проценти. Якраз через такі рахунки переважно забезпечується стимулюючий вплив банків на заощадження населення.

У межах цих двох видів рахунків банкам складно забезпечити достатній рівень зручності та комфортності депозитного обслуговування. Тому світова практика пішла шляхом конструювання додаткових видів вкладних рахунків, які увібрали переваги першого та другого виду традиційних рахунків. Це відкрило широкі можливості для подальшого розвитку депозитної бази банків як неодмінної передумови зміцнення позицій банків на фінансовому ринку.

По-перше, депозитна база залишається найважливішим джерелом прибутку банків, оскільки різниця між процентними ставками за кредитами і депозитами є стабільнішою його частиною порівняно з непроцентними доходами.

По-друге, результати тривалих міжнародних досліджень свідчать, що сама депозитна база має вищу цінність, ніж процентний дохід. Відкриття клієнтові рахунку в банку розширює можливості, щоб надавати йому комплекс інших послуг. Розширення депозитної бази банки розглядають через систему створення довгострокових стабільних відносин з клієнтами.

По-третє, розширення депозитної бази є важливою умовою забезпечення належної ліквідності банків у період економічного зростання. Водночас повільне зростання депозитної бази може пригальмувати розширення обсягів бізнесу і призвести до кризи у банківському секторі [20].

Нарощування депозитної бази через зростання коштів на вкладах має свою межу і в подальшому може ефективно розвиватися на засадах залучення нових вкладів і вкладників, розширюючи асортимент банківських депозитних послуг. Серед них цільові ощадні вклади, депозитні сертифікати, пенсійні рахунки, карткові рахунки тощо.

У банківській системі України останнім часом розширилася пропозиція цільових ощадних вкладів, зокрема, накопичувальний ощадний, вклади на дітей, шкільний, туристичний, новорічний, різдвяний, відпускний тощо. Водночас, слід зауважити, що банки проводять різну політику щодо термінів зберігання, процентних ставок та умов вилучення строкових вкладів.

Важливим показником успішної банківської діяльності щодо залучення вкладів населення є співвідношення між строковими депозитами і вкладами на вимогу, оптовими і роздрібними депозитами та частка довгострокових депозитів.

На першому етапі становлення банківської системи України переважна частина заощаджень населення була сформована у формі вкладів на вимогу. Така структура вкладів визначалася передусім нерозвиненістю ринку банківських послуг за видами строкових і ощадних вкладів, від'ємними процентними ставками за строковими вкладами, недовірою до банків нового покоління, активними темпами інфляції.

Серйозним недоліком формування депозитної бази банків є відсутність в Україні ринку довгострокових заощаджень. Переважна частина заощаджень в банківській системі формується на 3-6 місяців, менша – на рік і зовсім незначна – на 1,5-2 і більше років.

Причинами цього є недостатній рівень впевненості населення у надійності банківської системи.

Сучасний клієнт світового приватного банківського сектору все більше як зовнішньо, так і за своєю суттю відрізняється від традиційного уявлення про нього. Розміщення грошей в банку він розглядає, радше, як інвестицію, що здійснює у розрахунку на одержання прибутку, ніж просто зберігання цінностей.

Відповідна категорія клієнтів-підприємців, які хочуть примножити власний капітал, з'являється і в Україні. Це ставить завдання перед банками

здійснювати складніші фінансові операції, щоб задовольнити потреби своїх клієнтів, раніше було достатньо продемонструвати рівень сервісу не нижче ніж у конкурентів. У сучасних умовах, щоб утримати і залучити нових клієнтів важливим є комплексний підхід в обслуговуванні, поєднання депозитних послуг з розрахунковими послугами, операціями з цінними паперами, здійснення зовнішньоекономічної діяльності, надання консультативних послуг.

Створення належних умов для формування довгострокових депозитів, які є джерелом започаткування і розвитку довгострокового кредитування, а відповідно забезпечення економічного зростання на тривалу перспективу - нагальне завдання законодавчої і виконавчої влади в Україні.

З метою оптимізації депозитного портфеля та для забезпечення більшого надходження коштів на строкові та ощадні депозити є доцільність спрощення режиму функціонування відповідних рахунків, тобто порядку зарахування коштів на вклади, видачі готівки та перерахування з депозитних рахунків. Слід більш широко застосовувати строкові вклади з додатковими внесками, а також скоротити обмеження на здійснення розрахунків із використанням коштів, що містяться на ощадних та строкових депозитах. У перспективі чітке розмежування різних видів депозитів - на вимогу, строкових, ощадних, буде поступово зникати, що підтверджується досвідом банків розвинених країн, де все більше розширюється сфера застосування змішаних типів рахунків [33].

Ефективним методом додаткового залучення банками коштів на депозити може стати застосування комплексного обслуговування клієнтури. Крім традиційного кредитно-розрахункового та касового обслуговування, банки надаватимуть своїм клієнтам низку додаткових послуг. Постійне розширення діапазону послуг, зниження їх вартості, покращання якості кредитно-розрахункового та касового обслуговування, надання різноманітних консультацій сприятимуть збільшенню обсягів кредитних ресурсів банку,

забезпечуючи йому належний рівень прибутковості при здійсненні активних операцій.

Для удосконалення механізму залучення вкладів фізичних та юридичних осіб необхідно також зосередити увагу на рекламі банківських послуг. Підрозділам маркетингу та реклами, які створені в банках, необхідно поліпшити інформаційні потоки, ефективно надавати інформаційні та консалтингові послуги, що спрямовані на зацікавлення існуючих та потенційних вкладників у депозитних послугах банків.

Висновки до розділу 1

На основі проведених досліджень, аналізу і теоретичного узагальнення існуючих методологічних засад залучення фінансових ресурсів комерційних банків встановлено таке.

1 Як фінансовий інститут, сучасна банківська установа виступає комерційною структурою, головною метою діяльності якої є отримання прибутку, а тому основні завдання її фінансової діяльності – зростання фінансового потенціалу та забезпечення ефективного його використання. Реалізація на практиці цих завдань може бути досягнута тільки за умови ефективного управління банківськими ресурсами, як складової загального процесу управління діяльністю банком.

2. Стабільність банківської діяльності забезпечується шляхом підтримання динамічної рівноваги пасивів і активів із постійною заміною коштів, що вилучені із банківських ресурсів, новими.

3. В умовах політичної та економічної нестабільності загострюється проблема ефективного розвитку банківського сектору та підтримання його ліквідності, вирішення цієї проблеми пов'язане із умінням банків залучати кошти клієнтів на депозитні вклади, раціонально розпоряджатися ними.

4. Перспективним напрямком удосконалення депозитних операцій є розширення кола депозитних рахунків клієнтів з різноманітним режимом функціонування, що надаватиме вкладникам банку додаткові можливості по використанню своїх коштів із прийнятним рівнем доходів.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ АТ «БАНК КРЕДИТ ДНІПРО»

2.1. Аналіз формування ресурсної бази в комерційних банках України

Нині в Україні з різним успіхом працює 76 банків – це більш ніж удвічі менше, ніж було 5 років тому. Така кількість залишилася після інтенсивного банкопаду впродовж 2014-2016 років. Тоді неплатоспроможні та схемні банки десятками виводилися з ринку. Наразі процес очищення завершився і ситуація повернулася до стану нової рівноваги. Але банківський сектор зазнав не лише кількісних змін.

Внаслідок переходу системного ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» у стовідсоткову власність держави частка державних банків в структурі активів БСУ значно зросла протягом IV кварталу 2016 року та станом на 01.01.2017 р. відповідала 52% , зараз досягла 55%. Рівень капіталізації банків, котрі пройшли системну кризу, значно підвищився. В 2019 році банки мають позитивне значення рентабельності активів і капіталу. Цьому сприяє не лише жорстка монетарна політика НБУ і високі процентні ставки, а й більш зважена кредитна політика самих банків.[45-48]

Але серед ключових проблем ринку залишаються:

- висока частка державних банків у системі із великим баластом токсичних кредитів, значними обсягами портфеля держоблігацій в доходах, схильністю викривлювати конкуренцію на ринку (наприклад, зобов'язанням держпідприємств обслуговуватись в держбанках);
- досі залишається нереалізованим заявлений план приватизації держбанків;
- невизначеність рішень судів щодо Приватбанку, який у разі різкої зміни свого існуючого status quo може викликати банківську паніку та ефект зараження по всій банківській системі;

- хронічні проблеми з кредитуванням великого бізнесу через недовіру, викликану історією дефолтів і слабкими стандартами;
- наявність ознак формування “бульбашки” в секторі споживчого кредитування;
- ріст депозитів населення в банках переважно на поточних рахунках та короткострокових вкладах, тоді як частка довгострокових депозитів лишається недостатньою;
- зовнішні загрози для банків, наприклад ризик невиконання бюджету і формування надмірного бюджетного дефіциту, що посилить тиск на платіжний баланс країни, а відтак на валютний курс.

Слід зауважити, що проблема управління ресурсами, залученими комерційними банками, має не тільки кількісну, а і якісну сторону. Перед банками стоїть завдання ефективного розміщення ресурсів, яке відшкодувало б витрати та принесло банку прибуток, а також забезпечило виконання пропонуваного Національним Банком України вимог щодо ліквідності банку. Це можливо за умови здійснення комерційним банком у тісному взаємозв'язку пасивних операцій з активними.

Формування та реалізація ефективної ресурсної політики комерційного банку значною мірою залежить від того, наскільки збалансованими за строками є джерела залучення та напрями розміщення ресурсів. Стабільність банківської діяльності забезпечується шляхом підтримання динамічної рівноваги пасивів і активів із постійною заміною коштів, що вилучені із банківських ресурсів, новими. Пасиви й активи як банківської системи в цілому, так і окремих комерційних банків, незбалансовані за строками, тобто характерна зміщена структура балансу: пасиви значно коротші за активи, що породжує підвищений попит на довгострокові ресурси і підтримує ризики ліквідності на високому рівні. Розглянемо динаміку основних видів ресурсів комерційних банків України за п'ятирічний період (таблиця 1.2).

З таблиці 1.2 видно, що спостерігається тенденція до зростання коштів банків в сукупних зобов'язаннях (з 1254385 млн.грн. у 2016 році до 1359703 млн. грн. у 2019 році, тобто збільшення в 1.08 рази. Найбільшу питому вагу всіх зобов'язань банку займають кошти юридичних та фізичних осіб, тому їх зростання в пасивах банку надає більші можливості банку для своїх активних операцій. Динаміка свідчить про збільшення цих статей в обсязі зобов'язань банку. Кошти юридичних осіб постійно збільшуються за останні роки вони зросли на 27.7%, кошти фізичних осіб – на 26.4%.

Динаміка капіталу комерційних банків України. (табл.1.1) показала, що власний капітал банків протягом 2016 – 2019 роках стабільно зростає (з 103713 млн. грн. у 2016 році до 154960 млн. грн. у 2019 році, тобто в 1.5 рази). При цьому статутний капітал банків зріс з 222 170 млн. грн. у 2016 році до 465 532 млн. грн. у 2019 році, тобто у 2.1 рази. Це ще раз показує проблему з прибутковістю банків, яка частково вирішувалась за рахунок збільшення статутного капіталу.

Проте величина капіталу банку повинна адекватно відповідати взятим на себе зобов'язанням та активним операціям. Тому капітал банку треба розглядати, враховуючи операції з активами, які проводить банк. (табл.2.1)

Таблиця 2.1

Динаміка активних і пасивних операцій українських банків, млн. грн.[45]

Показники	2016		2017		2018		2019	
	Сума	Питома вага,%	Сума	Питома вага,%	Сума	Питома вага,%	Сума	Питома вага,%
Активи	1254385	100	1256299	100	1333831	100	1359703	100
В тому числі Кошти надані клієнтам	1009768	80.50	1005923	80.07	1036745	77.73	1118860	82.29
Пасиви	1254385	100	1256299	100	1333831	100	1359703	100
Капітал	103713	8.27	123784	9.85	161108	12.08	154960	11.40
в тому числі Статутний капітал	222170	17.71	414668	33.01	495377	37.14	465532	34.24
Зобов'язання банків	1150672	91.73	1132515	90.15	1172723	87.92	1204743	88.60

З табл.2.1 видно, що відбувається невідповідність зростання обсягів активів і зобов'язань та власного капіталу. Так, зобов'язання зросли з 1150672 млн. грн. у 2016 році до 1204743 млн. грн., тобто у 1.05 рази, а кошти надані клієнтам – з 1009768 млн. грн. у 2016 році до 1118860 млн. грн. у 2019 році, тобто у 1.11 разів. Якщо ці тенденції не зміняться, може виникнути ситуація, коли різниця темпів зростання власного капіталу та темпів зростання активів приведе до нездатності виконувати банками, взятих на себе зобов'язань.

Нестабільність економіки потребує забезпечення адекватності регулятивного капіталу банку на необхідному рівні. Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу банку — співвідношення між розміром регулятивного капіталу і сумою активів та позабалансових зобов'язань, зважених на відповідні коефіцієнти кредитного ризику, та сумою вимог для покриття інших ризиків банку (таблиця 2.2).

Таблиця 2. 2

Динаміка адекватності українського капіталу,% [46]

	Нормативи	2016	2017	2018	2019
Н1	Регулятивний капітал (млн. грн.)	129 816,9	109 653,6	115 817,6	126 116,7
Н2	Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу (не менше 10 %)	12,31	12,69	16,10	16,18

За даними табл.2.2 ми бачимо постійне зростання цього нормативу.

Ураховуючи невизначену економічну ситуацію в Україні, управління капіталом стає одним з головних чинників, що забезпечує стабільність функціонування банку. Доцільно виділити два методи управління банківським капіталом[7]:

- метод внутрішніх джерел поповнення капіталу;
- метод зовнішніх джерел поповнення капіталу.

За першим методом основним джерелом зростання капіталу є нерозподілений прибуток банку. Реінвестування прибутку –порівняно дешева форма фінансування банку, який прагне розширити свою діяльність. Такий підхід до нарощування капітальної бази дає змогу не розширювати коло власників, а отже, зберегти існуючу систему контролю за діяльністю банку і виключити зниження дохідності акцій внаслідок збільшення їх кількості в обігу. В свою чергу чистий прибуток банку, що залишається після сплати податків, спрямовується на фінансування та розвиток банку та забезпечення дивідендних виплат по акціям.

Таблиця 2.3

Доходи і витрати банків України, млн.грн.[45]

Показники	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Доходи	168 888	210 201	199 193	190 691	178 054	204 554	244 402
Витрати	167 452	253 167	265 793	350 078	204 545	182 215	184768

Після 2013 року спостерігається значне збільшення витрат над доходами, як результат від’ємної діяльності банку. Ситуація покращується з 2018 року. Можна зробити висновок, що у зв’язку з нестабільною економічною ситуацією в країні поповнення капіталу банку за рахунок прибутку було неможливим до 2018 року.

Другим методом поповнення банківського капіталу є метод зовнішніх джерел. Серед зовнішніх джерел слід відокремити: 1) емісія акцій; 2) емісія капітальних боргових зобов'язань (субординований борг); 3) продаж активів та оренда нерухомості.

Найпопулярнішим зовнішнім джерелом є емісія звичайних та привілейованих акцій, але це - один із найдорожчих способів нарощування капіталу, який передбачає розширення кола власників банку і може призвести до зміни власників контрольного пакету акцій, або зменшення величини прибутку на одну акцію. Тому при використанні цього методу необхідно

чітко встановити шляхи забезпечення певного рівня прибутковості для підтримки стабільного рівня прибутковості. В іншому випадку акції банку будуть знецінюватися.[8]

Залучення субординованого боргу банки можуть здійснювати банками у формі довгострокових цінних паперів чи боргових зобов'язань. За своєю економічною природою субординовані зобов'язання для банку є позичковими коштами, які зрештою потрібно буде повертати власникам. Субординовані зобов'язання менш ризикові, ніж акції банку, тому мають нижчий рівень дохідності, а для банку є дешевшим джерелом поповнення капіталу порівняно з емісією акцій. Але економічна ситуація в Україні суттєво відрізняється від економічних умов розвинених країн. Загальна нестабільність та відсутність вторинного ринку цінних паперів майже унеможливають розміщення довгострокових облігацій. [40]

І тим не менш, українська влада розпочала переговори з організацією Clearstream, що здійснює післяпродажне обслуговування цінних паперів, про надання доступу до державних цінних паперів України. Крім того, команда фахівців розглянула можливість випуску глобальної облігації в національній валюті як результативний інструмент маркетингу для залучення іноземних інвесторів. «Демонстрація цінних паперів у національній валюті на глобальних ринках допомагає залучити інвестора. Згодом, коли буде запроваджено відповідну правову базу, що сприятиме обмеженню ризиків неконвертованості та репатріації, ви зможете запропонувати іноземним інвесторам виділяти кошти на державні цінні папери в національній валюті на внутрішньому ринку», — вважає Хосе Антоніо Граньяні, старший фахівець з фінансового сектору служби Світового банку з питань фінансів, конкурентоспроможності та інновацій.

Україна зробила багато кроків у напрямку створення правової та операційної бази для залучення міжнародних інвесторів на основі описаного

вище підходу: це й валютна лібералізація (червень 2018 року), й інститут номінального держателя (листопад 2018 року), й співпраця та налагодження взаємодії з Clearstream (травень 2019 року), що усунуло для іноземних установ необхідність використання послуг місцевого зберігача.[49]

З метою поповнення капіталу та отримання значних грошових коштів банки вдаються до проведення таких фінансових операцій як продаж активів, зокрема будівель, споруд, і т.д. Проте частіше в банках створюються резерви переоцінювання основних засобів для покриття різниці між їх ринковою та балансовою вартістю. На суму дооцінки активів випускаються акції, які безкоштовно розміщуються між акціонерами банку, збільшуючи частку їх власності. Така операція капіталізації резервів і дооцінювання активів називається бонусною емісією. Бонусна емісія збільшує розмір капіталу, не розпорошуючи власності і не підвищуючи ризику втрати контролю над банком з боку акціонерів.

Але, слід зауважити – в теперішній час в Україні, майже єдиним зовнішнім джерелом поповнення капіталу є емісія акцій. Перевагою цього методу є можливість швидко одержати значні суми грошових коштів, а також поліпшити позиції банку щодо залучення коштів у майбутньому. Але такий підхід має ряд істотних недоліків, які слід брати до уваги: 1) висока вартість; 2) труднощі пов'язані з розміщенням акцій на ринку; 3) значне підвищення ризику зниження доходів на одну акцію; 4) послаблення контролю за банком з боку акціонерів, якщо вони не зможуть самі викупити всі акції нової емісії.

Підсумовуючи вище сказане, можна зазначити, що основними перепонами у залученні зовнішніх джерел є нерозвиненість фондового ринку України. Залучення довгострокових капітальних вкладень (за рахунок субординованого боргу) зупиняє економічна нестабільність та нерозвиненість вторинного ринку цінних паперів, а використання банками емісійних

інструментів досить обмежено через ризик більшості власників втратити контроль над управлінням банківською установою.

Тому доцільно акцентувати увагу на таких ключових аспектах розвитку банківської системи як:

1. збільшення додаткового капіталу банків за рахунок розміщення акцій власної емісії та додаткових внесків засновників;
2. консолідація банківських установ через: консорціумне кредитування, створення банківських об'єднань (фінансових та банківських холдингових груп, банківських корпорацій), злиття банків, реорганізація банків;
3. збільшення капіталу шляхом залучення субординованого боргу за рахунок випуску депозитних сертифікатів, банківських облігацій та єврооблігацій;
4. розроблення механізму нарощування прибутку, який найбільше пов'язаний з дивідендною політикою банку. Чим менша частина прибутку буде виплачена як дивіденди, тим більша частина його буде капіталізована;
5. розроблення системи залучення грошових коштів на фінансових ринках;
6. зниження частки активів, що мають високий ступінь ризику.

Такий підхід дозволить банківському сектору розвиватися, та забезпечить послідовна інтеграція в світовий фінансовий простір, основною запорукою якої має бути укрупнення банківського капіталу та підвищення рівня капіталізації вітчизняних банківських установ, що є стратегічним напрямком розвитку національної банківської системи.

2.2. Характеристика діяльності і перспективи розвитку АТ «Банк Кредит Дніпро»

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «БАНК КРЕДИТ ДНІПРО» (далі – «Банк») було засновано 7 липня 1993 року згідно з рішенням Загальних зборів акціонерів Банку та у відповідності до законодавства України. 16 липня 2009 р.

Банк змінив назву та організаційну форму із закритого акціонерного товариства у публічне акціонерне товариство. 15 серпня 2018 року було зареєстровано нову редакцію статуту Банку в зв'язку зі збільшенням статутного капіталу до 2,72 млрд грн. Також Банк змінив юридичну адресу та, у зв'язку зі змінами законодавства України, Публічне акціонерне товариство «БАНК КРЕДИТ ДНІПРО» перетворене на Акціонерне товариство «БАНК КРЕДИТ ДНІПРО». Банк здійснює діяльність на підставі загальної ліцензії №70, оновленої Національним банком України (далі – «НБУ») 13 жовтня 2011 р., що дає йому право на проведення банківських операцій, у тому числі операцій з іноземною валютою.

Крім цього, Банк має ліцензії на проведення операцій з цінними паперами та депозитарну діяльність, видані Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку України, термін дії яких був продовжений з 17 жовтня 2012 р. на необмежений строк. Банк приймає вклади від населення, надає кредити та здійснює перекази грошових коштів на території України та за її межами, проводить валютно-обмінні операції, а також надає інші банківські послуги юридичним і фізичним особам. Розвиває програми підтримки малого та середнього бізнесу, впроваджує програми фінансування агровиробників, розширює перелік послуг для бізнес-клієнтів, які ведуть зовнішньо-економічну діяльність.

Юридична адреса та місцезнаходження Банку: Україна, 01033, м. Київ, вул. Жилянська 32. На 31 грудня 2018 р. у структурі Банку функціонують 37 відділень по всій території України (на 31 грудня 2017 р.: 42 відділення). На 31 грудня 2018 р. та на 31 грудня 2017р. 100% акцій Банку належали компанії Brancroft Enterprises Limited (далі – «Акціонер»), зареєстрованій поза зоною ОЕСР. На 31 грудня 2018 р. власником 100% опосередкованої істотної участі в Банку є Віктор Пінчук [50].

Єдиним акціонером Банку Кредит Дніпро є компанія «Бренкрофт Ентерпрайзес Лімітед», яка опосередковано належить Віктору Пінчуку.

Агентство IBI-Rating підвищило кредитний рейтинг Банку Кредит Дніпро за національною шкалою до «uaA» з прогнозом «у розвитку», а також підтвердило рейтинг надійності банківських вкладів на рівні «4+» (висока надійність).

У рамках дослідження «Транспарентність банків України: кроки до Європи» від IBI-Rating і міжнародного фінансового клубу «Банкирь» Банк Кредит Дніпро було відзначено в номінації «Європейське партнерство» як єдиний банк з українським капіталом серед найбільш інвестиційно привабливих фінустанов країни.

Банк Кредит Дніпро став одним із лідерів фінансового рейтингу ділового тижневика «Бізнес» у номінаціях «Корпоративний партнер», «Агробанк», «Кращий сервіс для клієнтів МСБ», «Опора МСБ» у 2018-2019 роках, володарем першої премії Prostobank Awards-2018 у номінації найкращих роздрібних кредитів готівкою і переможцем у номінації «Ощадний банк для бізнесу» рейтингу «Банки 2019 року», лауреатом премії FinAwards 2019. [50]

В своїй діяльності Банк регулюється наступними нормативними документами: Закон України «Про банки і банківську діяльність», Закон України «Про цінні папери і фондову біржу», Закон України «Про власність», Закон України «Про господарські товариства», Цивільним Кодексом України та іншими нормативними актами Верховної Ради, Президента України, Кабінету Міністрів, НБУ, а також Уставом АТ «Банк Кредит Дніпро», Стратегічним планом Банку, внутрішніми нормативними документами Банку.

Банк Кредит Дніпро – універсальний банк національного масштабу, який веде прозорий бізнес та цінує свою репутацію. Стратегічні цілі Банку базуються на принципах досягнення максимальної рентабельності капіталу, задоволення

вимог реального сектору економіки, удосконалення системи ризик-менеджменту в Банку.

Перспективні плани розвитку Банку передбачають:

- зростання ринкової капіталізації Банку за рахунок збільшення обсягу власного капіталу при досягненні його оптимальної рентабельності і адекватності;
- диверсифікації клієнтської бази за допомогою розвитку роздрібного бізнесу, а також залучення нових корпоративних клієнтів;
- розвиток малого та середнього бізнесу завдяки збільшенню кредитування малих підприємств агропромислового сектору;
- розвиток роздрібного бізнесу за рахунок збільшення кредитування фізичних осіб через кеш кредити та карткові продукти, удосконалення інтернет-банкінгу, розвитку ВІП-банкінгу та інноваційних депозитних продуктів;
- ефективну інтеграцію в міжнародну фінансову систему через налагодження співпраці з міжнародними фінансовими установами.

Основними критеріями успіху Банку є виконання ключових планових показників ефективності (КРІ), а саме: рівня операційного прибутку, кредитного портфелю Агро МСБ, нового портфелю роздрібного бізнесу, рівня комісійно-торгівельного доходу тощо. Банк на регулярній основі здійснює оперативний контроль щодо виконання планових показників діяльності.

2.3. Аналіз структури та обсягів депозитних операцій банку

Успішне формування ресурсного портфелю банку відбувалося на основі активізації пасивних операцій банку та підвищення їх ефективності. Проаналізуємо процес здійснення пасивних операцій банку за даними його балансів протягом 2017-2018 років.(табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Динаміка зобов'язань банку

Показник	2016 рік	2017 рік	2018 рік
Кошти банків	45	46	45
Рахунки до запитання	3070716	4675322	4574235
Строкові депозити	4371570	3661238	4300872
Рахунки клієнтів	7442286	8336560	8875107
Боргові ЦП емітовані банком	136354	9993	-
Резерви під фінансові та нефінансові зобов'язання	327	1330	170
Інші фінансові зобов'язання	62459	84958	80251
Інші зобов'язання	40838	34997	40924
Усього зобов'язання	7682309	8467884	8996447

З даних табл.2.4 видно, що в пасивах кошти банків займають незначну питому вагу. У 2017 році на 12%, а у 2018 році на 7% зросли рахунки клієнтів, що є позитивною тенденцією, хоча темпи приросту і сповільнились. Також можна відмітити, що на рахунках до запитання переважають кошти юридичних осіб, а на строкових депозитах – фізичних (табл.2.5).

Таблиця 2.5

Кошти клієнтів

Показник	2016 рік	2017 рік	2018 рік
Рахунки до запитання (поточні рахунки)	3070716	4675322	4574235
В т.ч. - юридичних осіб	2325240	3739110	3555378
-фізичних осіб	745476	936212	1018857
Строкові депозити	4371570	3661238	4300872
В т.ч. - юридичних осіб	600400	442564	1360135
-фізичних осіб	3771170	3218674	2940737
Кошти клієнтів	7442285	8336560	8875107

На 31 грудня 2017 р. залишки на поточних рахунках юридичних осіб на суму 1 943 683 тис. грн. або 41,6% від загальної суми на поточних рахунках клієнтів, розміщено десятима найбільшими корпоративними клієнтами (2016 р.: 801 043 тис. грн., або 26,0%). Поточний рахунок на суму 11 402 тис. грн., що становить 0,2% від загальної суми на поточних рахунках клієнтів, розміщено одним клієнтом – фізичною особою (2016 р.: 16 497 тис. грн. або 0,5%).

На 31 грудня 2017р. депозити юридичних осіб на суму 285 505 тис. грн., або 7,8% від загальної суми депозитів клієнтів (2016 р.: 360 435 тис. грн., або 8,2%) було розміщено десятима найбільшими корпоративними клієнтами.

На 31 грудня 2017 р. депозити фізичних осіб на суму 347 731 тис. грн. або 9,5% від загальної суми депозитів клієнтів, були розміщені трьома найбільшими клієнтами (2016р.: 337 704 тис. грн. або 7,0%). Станом на 31 грудня 2017р. залишки на поточних рахунках та строкових депозитах юридичних осіб на загальну суму 896 191 тис. грн. або 10,8% (2016 р.: 887 021 тис. грн., або 11,9%) від загальної суми коштів клієнтів були залучені від клієнтів, які не відповідають критеріям віднесення до пов'язаних сторін згідно з МСБО (IAS) 24, але вважаються пов'язаними із Банком відповідно до нормативно-правових актів НБУ [50].

Можна відмітити, що сума зобов'язань, їх абсолютна величина також збільшилась але на 5%, тому що дещо зменшились інші фінансові зобов'язання.

Динаміка структури капіталу подана у таблиці 2.6.

Виходячи з даних таблиці, протягом досліджуваного періоду статутний капітал банку зріс на 77,62% , незареєстровані внески до статутного капіталу резерви банку зменшились більше ніж у 2 рази, але непокритий збиток також збільшився на 28%. В цілому ж власний капітал банку зменшився на 11.33%, а загальні пасиви зросли на 4.7% за рахунок збільшення зобов'язань на 6.25% .

Таблиця 2.6

Динаміка капіталу банку

Показник	2016 рік	2017 рік	2018 рік
Статутний капітал банку	1544666	1544666	2743666
Незареєстровані внески до статутного капіталу	-	1190000	488454
Емісійні різниці	17678	17678	17577
Непокритий збиток	(1471148)	(2041113)	(2614467)
Резерв переоцінки	97693	98050	90299
Разом власний капітал	188889	818281	725529
Всього зобов'язань	7682309	8467884	8996447
Всього капітал і зобов'язання	7871198	9286165	9722026

У 2016 році банк намагався покращити своє становище за рахунок незареєстрованих внесків до статутного капіталу, а у 2017 році – збільшив статутний капітал.

2.4. Ефективність депозитних операцій банку

Ефективність використання банківського капіталу безпосередньо залежить від якості його розміщення, тобто якості активів. Ефективне управління пасивами банку можливе тільки за умови нерозривної єдності здійснення активних й пасивних операцій банку, тобто активів, зобов'язань і капіталу банку та пріоритетної ролі сукупного портфеля (балансу) в одержанні високого прибутку за прийнятного рівня ризику. Тому проаналізуємо динаміку активів банку за даними таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Динаміка активів банку, тис. грн.

Показник	2016 рік	2017 рік	2018 рік
Готівкові кошти та їх еквіваленти	786849	1433969	1515974
Кошти в інших банках	141951	486854	320910
Кредити та заборгованість клієнтів	4001636	4118982	3963056
ЦП в портфелі банку на продаж	441	279874	408182
Депозитні сертифікати НБУ в портфелі банку до погашення	1000656	1001196	1201973
Інвестиційна нерухомість	1276502	1335439	1518665
Поточний актив з податку на прибуток	5554	-	-
Інші фінансові активи	36330	5930	52647
Інші активи	27958	87735	168362
Основні засоби і нематеріальні активи	215157	232260	287211
Відстрочений податковий актив	262885	263099	263099
Необоротні активи, утримувані для продажу	114979	40827	22847
Усього Активи:	7871198	9286165	9722026

Як видно з таблиці 2.7 готівкові кошти та їх еквіваленти в порівнянні з 2016 роком збільшились майже вдвічі, кошти в банках збільшились більш ніж втричі у 2017 році в порівнянні з 2016 роком, але вже у 2018 році зменшились на 30%.

Кредити надані клієнтам залишаються майже на одному рівні і це не є позитивною тенденцією.

Від структури і якості кредитного портфелю банку в значній мірі залежить його стабільність, репутація та фінансовий успіх. Тому банку необхідно

аналізувати якість позик, проводити незалежні експертизи великих кредитних проектів і заходів, виявляти випадки відхилення від законної кредитної політики (табл.2.8).

Таблиця 2.8

Кредити та заборгованість клієнтів

Показники	2016	2017	2018
Кредити юридичним особам	5588301	5835627	6036584
Кредити фізичним особам	557343	785255	1043087
-іпотека	68464	72059	72662
-авто кредити	72310	79312	76727
-споживчі кредити	416569	633844	893698
Кредити клієнтам	6145644	6620882	7079671
Резерви під зменшення корисності за кредитами та заборгованості клієнтів	(2144008)	(2501900)	(3116615)
Всього кредитів клієнтам	4001636	4118982	3963056

За результатами табл.2.8 можна зробити висновок про те, що найбільша частина кредитів припадає на кредити юридичних осіб (майже 90% від загальної суми кредитування), але темпи їх зростання знаходяться в межах 5%. Кредити ж фізичним особам за останні три роки збільшились майже вдвічі і питома вага їх в загальній сумі кредитів збільшилась з 9% до 15%.

Проаналізуємо ефективність депозитних операцій на основі показників довгострокового і оперативного управління - коефіцієнтів оцінки ефективності діяльності комерційного банку: норми прибутку на капітал (рентабельність капіталу); рентабельність активів; чистий спред; чиста процентна маржа.

Норма прибутку на капітал (R_k) характеризується величиною чистого прибутку, що припадає на кожну гривню капіталу, використаного у відповідному періоді:

$$Rk = \frac{\text{ЧП}}{K} \times 100\% \quad (2.1)$$

Де ЧП – чистий прибуток банку

K – власний капітал

Наступний коефіцієнт - рентабельність активів (Ra) – застосовується для загальної оцінки ефективності використання активів (майна) комерційного банку.

Цей показник визначає рівень чистого прибутку по відношенню до загальних активів, які сприяли отриманню прибутку:

$$Ra = \frac{\text{ЧП}}{A} \times 100\% \quad (2.2)$$

де ЧП – чистий прибуток,

A – загальні активи банку

На рентабельність активів впливає, крім прибутку, ще і розмір активів банку. Низька рентабельність активів може бути спричинена їх завищеним обсягом та високою питомою вагою «витратних активів», при низькій питомій вазі доходних активів.

Наступний показник – чиста процентна маржа (ЧПМ) – дозволяє оцінити здатність банку утворювати чистий процентний доход, використовуючи загальні активи.

До деякої міри, можна вважати, що цей показник характеризує ефективність структури активів банку.

Чиста процентна маржа обчислюється як відношення чистого процентного доходу (П1) до загальних активів банку (A):

$$\text{ЧПМ} = \frac{\text{П1}}{A} \times 100\% \quad \text{або} \quad \text{ЧПМ} = \frac{(\text{Д1} - \text{В1})}{A} \times 100\% \quad (2.3)$$

де П1 – чистий процентний доход, Д1 – процентний доход,

A – загальні активи,

В1 – процентні витрати.

Чистий спред (ЧС) дозволяє оцінити різницю між рівнем процентних доходів (Д1) і процентних витрат (В1), віднесених відповідно до залишків виданих позик (Апроцент) і залучених на платній основі депозитів (ПД):

$$\text{ЧС} = \frac{\text{Д1}}{\text{Апроцент}} \times 100\% - \frac{\text{В1}}{\text{ПД}} \times 100\% \quad (2.4)$$

Показники ефективності діяльності банку за період з 2016 року по 2018 рік наведені в таблиці 2.9.

Як видно з розрахунків (табл.2.9), процентні доходи банку збільшились майже на 30% за останні три роки, а процентні витрати зменшились навіть на 33%.

Така позитивна тенденція призвела до того, що чистий процентний дохід з від'ємного значення у 2016 році набув позитивного значення у 2017 році і продовжував підвищуватись у 2018 році, збільшившись в цілому майже вдвічі. Це сприяло тому, що чиста процентна маржа і чистий спред теж набули позитивного значення і мають тенденцію до зростання.

Також зростає чистий комісійний дохід банку (з 90970 тис. грн. у 2016 році до 147455 тис. грн. у 2018 році.

Але банк має великі відрахування до резервів під знецінення кредитів та коштів в інших банках, під знецінення цінних паперів, під знецінення інших фінансових і нефінансових зобов'язань.

Тому банк має від'ємну рентабельність активів і власного капіталу, що свідчить про недостатньо ефективне управління активами та пасивами банку.

Таблиця 2.9.

Показники ефективності діяльності банку, тис. грн.

Показник	2016	2017	2018
Процентні доходи	5453731	723879	711613
-кредити клієнтам	501015	634975	621893
-цінні папери	40305	86791	85290
-кошти в інших банках	2411	2113	4430
Процентні витрати	(757146)	(582728)	(514771)
-кошти клієнтів	(698649)	(575770)	(514683)
-боргові ЦП, емітовані банком	(13511)	(6958)	(88)
-кошти банків	(44921)	-	-
-субординований орг	(65)	-	-
Чистий процентний дохід	(213415)	141151	196842
Комісійні доходи	149447	179069	253129
Комісійні витрати	(58477)	(67280)	(105674)
Чистий комісійний дохід	90970	111789	147455
Залишки виданих позик (Кредити надані клієнтам)	6145644	6620882	7079671
Депозити, залучені на платній основі (Кошти клієнтів)	7442285	8336560	8875107
Загальні активи	7871198	9286165	9722026
Чистий прибуток	(556590)	(570237)	(551465)
Власний капітал	188889	818281	725529
Всього зобов'язань	7682309	8467884	8996447
Чиста процентна маржа,%	-2.711	1.520	2.025
Чистий спред,%	-1.333	3.943	4.250
Рунтабельність активів (ROA),%	-7.071	-6.141	-5.672
Рентабельність власного капіталу (ROE),%	-294.665	-69.69	-76.0

Основні коефіцієнти, які характеризують фінансову стійкість банку, є:

- коефіцієнт надійності – співвідношення власного капіталу до залучених коштів. Рівень залежності банку від залучених коштів;
- коефіцієнт фінансового важеля – співвідношення зобов'язань банку і капіталу, розкриває здатність банку залучати кошти на фінансовому ринку;
- коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів – розкриває достатність сформованого власного капіталу (К) в активізації та покритті різних ризиків;
- коефіцієнт захищеності власного капіталу – співвідношення капіталізованих активів і власного капіталу. Показує, яку частину капіталу розміщено в нерухомість (майно);
- коефіцієнт захищеності дохідних активів власним капіталом – сигналізує про захист дохідних активів (що чутливі до зміни процентних ставок) мобільним власним капіталом;
- коефіцієнт мультиплікатора капіталу – ступінь покриття активів (акціонерним) капіталом [23, с. 109].

Розрахуємо дані коефіцієнти за даними річної фінансової звітності банку (табл.2.10).

Коефіцієнт надійності банку за аналізований період складає :

$$K_{\text{над}} = \frac{K_a}{3} \quad (2.5)$$

де, K_a – капітал;

3 – зобов'язання;

З розрахованих даних видно, що коефіцієнт надійності (співвідношення капіталу банку і залучених коштів за мінімально допустимого значення не менше 5,0 %) за аналізований період збільшився з 2,459% у 2016 році до 9,661 % в 2017 р., та знизився до 8,065 в 2018 р., але майже в 2 рази перевищував мінімально допустиме значення.

Таким чином, банк за останні два роки має високу забезпеченість власним капіталом і, отже, високу надійність, тобто він досяг того рівня, за якого не залежить від стихій у залученні вільних коштів грошового ринку, бо має вдосталь своїх, дешевших, які можна розміщати в кредити господарюючим суб'єктам та в інвестиції.

Таблиця 2.10

Коефіцієнти фінансової стікості банку

Показник	2016	2017	2018
Загальні активи	7871198	9286165	9722026
Чистий прибуток	(556590)	(570237)	(551465)
Статутний капітал банку	1544666	1544666	2743666
Власний капітал	188889	818281	725529
Всього зобов'язань	7682309	8467884	8996447
Коефіцієнт надійності банку, %	2,459	9.661	8.065
Коефіцієнт фінансового важеля	40.67	10.35	12.40
Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів	2.40	8.81	7.46
Коефіцієнт мультиплікатора капіталу	19.62	16.63	28.22

Коефіцієнт фінансового важеля складає:

$$K_{фв} = \frac{З}{К_{а}} \quad (2.6)$$

де, З – зобов'язання ;

К – капітал.

Розрахункові величини показують, що коефіцієнт фінансового важеля при максимально допустимому співвідношенні 1 : 20 становив 40:1 у 2016, 10:1 у 2017 році, 12:1 у 2018 році. Це свідчить про те, що банк за аналізований період дещо зменшив активність щодо залучення вільних коштів на грошовому ринку

3) Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів становить:

$$K_{ука} = \frac{K_a}{A_z} \quad (2.7)$$

де, K_a – капітал;

A_z – загальні активи

Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів за аналізований не досягнув оптимального значення (не менше 10 %).

Коефіцієнт мультиплікатора капіталу складає:

$$K_{mk} = \frac{A}{A_k} \quad (2.8)$$

де, A – активи;

A_k – акціонерний капітал;

Що стосується коефіцієнта мультиплікатора капіталу, який характеризує ступінь покриття активів акціонерним капіталом, то за оптимального співвідношенні 10,0—15,0 разів за період 2016-2018р.р. він знаходився майже в межах оптимального значення.

Таким чином, на підставі здійсненого аналізу як коефіцієнтів фінансової стійкості, так і форм звітності банку, можна зробити висновки, що банк мав проблеми з фінансовою стійкістю, хоча з 2017 році спостерігалось покращення його стану.

Найбільш негативний фактор, це наявність збитків, які дещо зменшились у 2018 році, але до позитивних зрушень ще далеко.

Розкриємо методику аналізу ділової активності на основі коефіцієнтного методу.

Проаналізувавши системи коефіцієнтів, що їх рекомендує методична література для аналізу ділової активності банку, відібрано такі з них, які найбільшою мірою і прямо, а не побічно розкривають рівень використання пасивів і активів [42, с. 88].

Дані аналізу ділової активності банку на основі коефіцієнтного методу наведені в табл.2.11.

Таблиця 2.11

Коефіцієнти активності банку

Показник	2016	2017	2018
Загальні пасиви	7871198	9286165	9722026
Рахунки клієнтів	7442285	8336560	8875107
Всього коштів банків	45	46	45
Кредити надані клієнтам	6145644	6620882	7079671
Всього зобов'язань	7682309	8467884	8996447
Коефіцієнт активності залучення позичених і залучених коштів	0.9797	0.9119	0.99254
Коефіцієнт активності залучення строкових коштів	0.5554	0.3943	0.4424
Коефіцієнт активності залучення міжбанківських кредитів	0.0	0.0	0.0
Коефіцієнт активності використання залучених коштів у дохідні активи	0.6696	0.6952	0.6652
Коефіцієнт активності використання залучених коштів у кредитний портфель	0.9154	1.125	0.9215
Коефіцієнт рівня дохідних активів	0.6536	0.6339	0.6155

Коефіцієнт активності залучення позичених і залучених коштів становить:

$$K_{zk} = \frac{K_z}{P_z} \quad (2.9)$$

де, K_z – залучені кошти; P_z – загальні пасиви;

У цілому рівень ділової активності щодо залучення ресурсів зі сторони характеризує коефіцієнт активності залучення позичених і залучених коштів, який, як бачимо, має тенденцію до невеликого зниження.

Рівень даних показників знаходиться в межах нормального (оптимальне значення 0,70). Підвищення показника говорить про збільшення кількості платоспроможних позичальників з ліквідною заставою.

Коефіцієнт активності залучення строкових коштів становить:

$$K_{ск} = \frac{Дс}{Пз} \quad (2.10)$$

де, Дс – депозити строкові; Пз – пасиви загальні.

Коефіцієнт залучення коштів на строкові депозити знизилось, що є негативним наслідком.

Коефіцієнт активності залучення міжбанківських кредитів :

$$K_{збк} = \frac{Мк}{Пз} \quad (2.11)$$

де, Мк – міжбанківські кредити; Пз – загальні пасиви.

Питома вага міжбанківських кредитів у валюті балансу майже 0, що говорить про сповільнення ринку міжбанківських позичок та про підвищення Національним банком нормативів резервування.

Коефіцієнт активності використання залучених коштів у дохідні активи:

$$K_{зда} = \frac{Ад}{Зк} \quad (2.12)$$

де, Ад – дохідні активи; Зк – залучені кошти.

Рівень включення залучених коштів в дохідні активи був на рівні 0.665-0.695.

Коефіцієнт активності використання залучених коштів у кредитний портфель:

$$K_{дскр} = \frac{Кп}{Дс} \quad (2.13)$$

де, Кп – кредитний портфель; Дс – депозити строкові.

Високе значення за аналізований період цього показника, та навіть перевищення суми кредитного портфелю над сумою строкових депозитів свідчить про низьку активність у залученні коштів клієнтів.

Коефіцієнт рівня дохідних активів :

$$K_{да} = \frac{Д_{а}}{З_{а}} \quad (2.14)$$

Де $Д_{а}$ – дохідні активи; $З_{а}$ – загальні активи.

Ділова активність активів характеризується рівнем вкладень ресурсів банку в дохідні активи, кредитний портфель, у цінні папери і розкриває як досягнутий рівень, так і можливості банку в даний період. Невисокий рівень дохідних активів у цілому свідчить про невисоку ділову активність банку. У банку «Кредит Дніпро» цей коефіцієнт достатньо високий і коливається в межах 0.62-0.65.

Ліквідність комерційного банку — це можливість і здатність банку виконувати свої зобов'язання перед клієнтами і різними контрагентами в аналізованих періодах. Ліквідність балансу як ступінь покриття зобов'язань активами і ліквідність самих активів забезпечується дотриманням насамперед обов'язкових економічних нормативів Національного банку України. Ці та ряд інших, найбільш суттєвих, прийнятих в економічній літературі показників, на нашу думку, дають можливість достатньо повно розкрити ліквідність балансу банку [1, с. 77].

Показник забезпеченості коштів показує характеризує здатність банку в разі неповернення виданих позик задовольнити вимоги кредиторів у мінімальний термін.

Коефіцієнт миттєвої ліквідності:

$$K_{мл} = \frac{А_{ал}}{З_{п}}, \quad (2.15)$$

де, $А_{ал}$ – абсолютно ліквідні активи; $З_{п}$ – поточні зобов'язання.

Коефіцієнт загальної ліквідності зобов'язань банку:

$$K_{зл} = \frac{A_з}{З} \quad (2.16)$$

де, $A_з$ – загальні активи; $З$ – усього зобов'язання.

Коефіцієнт ресурсної ліквідності зобов'язань:

$$K_{лр} = \frac{A_{д}}{З} \quad (2.17)$$

де, $A_{д}$ – доходні активи; $З$ – зобов'язання.

Коефіцієнт ліквідного співвідношення виданих кредитів і залучених депозитів (для визначення незбалансованої ліквідності):

$$K_{лспів} = \frac{К}{Д} \quad (2.18)$$

де $К$ – кредити, $Д$ – депозити.

Коефіцієнти ліквідності банку відображені в таблиці 2.12.

Таблиця 2.12

Коефіцієнти ліквідності банку

Показник	2016	2017	2018
Загальні пасиви	7871198	9286165	9722026
Рахунки клієнтів	7871198	9286165	9722026
Кошти в банках	141951	486854	320910
Готівкові кошти та рахунки в НБУ	786849	1433969	1515074
Кредити надані клієнтам	6145644	6620882	7079671
Відстрочені зобов'язання з податку на прибуток	262885	263099	263099
Всього зобов'язань	7682309	8467884	8996447
Коефіцієнт миттєвої ліквідності	0.1209	0.2268	0.2041
Коефіцієнь загальної ліквідності	1.0246	1.0966	1.0807
Коефіцієнт ресурсної ліквідності зобов'язань	0.6696	0.6952	0.6652
Коефіцієнт ліквідного співвідношення виданих кредитів і залучених депозитів	0.8257	0.7942	0.7977

Норматив НБУ миттєвої ліквідності Н4 – не менше 20%, або 0,2. Тобто цей коефіцієнт банку не відповідає нормативному лише у 2016 році, з 2017 року його значення було 0.2041-0.2268 – вище нормативного.

Норматив НБУ загальної ліквідності Н5 – не менше 40%, тобто у банку цей показник відповідає нормативному (значно перевищує мінімально необхідне значення).

Коефіцієнт загальної ліквідності в 2017 році зростає до 1,154, та протягом 2018 року знижується до значення 1,093.

Як бачимо з розрахунків майже всі показники ліквідності банку перевищують нормативні, що можна розцінити як позитивний результат роботи банку.

Висновки до розділу 2

На основі проведеного аналізу ефективності депозитних операцій банку встановлено таке.

Формування та реалізація ефективної ресурсної політики комерційного банку значною мірою залежить від того, наскільки повно використовуються джерела залучення для покриття напрямів розміщення ресурсів. Основними перепонами у залученні зовнішніх джерел є нерозвиненість фондового ринку України. Залучення довгострокових капітальних вкладень (за рахунок субординованого боргу) зупиняє економічна нестабільність та нерозвиненість вторинного ринку цінних паперів, а використання банками емісійних інструментів досить обмежено через ризик більшості власників втратити контроль над управлінням банківською установою.

Банк за останні два роки має високу забезпеченість власним капіталом і, отже, високу надійність, тобто він досяг того рівня, за якого не залежить від

стихій у залученні вільних коштів грошового ринку, бо має вдосталь своїх, дешевших, які можна розміщати в кредити господарюючим суб'єктам та в інвестиції.

Аналіз діяльності банку показав, що банк мав проблеми з фінансовою стійкістю і ліквідністю. Протягом досліджуваного періоду статутний капітал банку зріс на 77.62% в 2018 році.

Основою пасивних операцій комерційного банку є депозитні операції, в результаті здійснення яких відбувалося формування банківських ресурсів. Загальний обсяг депозитів збільшився у 2017 році на 12.2%, потім на протязі 2018 року збільшення депозитів незначне – на рівні 6%.

Банківські ресурси використовуються ефективно. Кредитний портфель у 2017 році навіть перевищував за сумою вартість строкового депозитного портфелю банку.

Норматив НБУ миттєвої ліквідності Н4 – не менше 20%, або 0,2. Тобто цей коефіцієнт банку не відповідає нормативному лише у 2016 році, з 2017 року його значення було 0.2041-0.2268 – вище нормативного.

Норматив НБУ загальної ліквідності Н5 – не менше 40%, тобто у банку цей показник відповідає нормативному (значно перевищує мінімально необхідне значення).

Коефіцієнт загальної ліквідності в 2017 році зростає до 1,154, та протягом 2018 року знижується до значення 1,093.

Як бачимо з розрахунків майже всі показники ліквідності банку перевищують нормативні, що можна розцінити як позитивний результат роботи банку.

РОЗДІЛ 3

ОБГРУНТУВАННЯ СТРУКТУРИ ТА ОБСЯГІВ ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКУ

3.1. Оптимізація структури депозитних операцій як напрямок вдосконалення депозитної політики банку

Кожен банк повинен сформувати найефективнішу комбінацію джерел коштів для створення власної ресурсної бази, при цьому, переважна більшість ресурсів утворюється шляхом залучення коштів клієнтів у вигляді їх депозитів, динаміка залучення повинна відповідати умовам та динаміці розвитку ринкових відносин та банківської системи у країні.

Основною метою депозитної політики є залучення більшого об'єму грошових коштів за найменшою ціною.

Банк активно підтримує диверсифіковані та стабільні джерела фінансування, які включають довгострокові та короткострокові кредити, отримані від інших банків, мінімальну суму депозитів юридичних і фізичних осіб, а також диверсифіковані портфелі високоліквідних активів, щоб мати можливість швидко та безперешкодно задовольняти непередбачені потреби в ліквідності.

Підхід керівництва до управління ліквідністю полягає в тому, щоб забезпечити, по можливості, постійний достатній рівень ліквідності для погашення своїх зобов'язань у належний строк, як у звичайних умовах, так і в надзвичайних умовах, не зазнавши при цьому невиправданих збитків і без ризику для репутації Банку

Для підтримання короткострокової ліквідності Банк залучає короткострокові депозити, купує та продає іноземну валюту.

Для підтримки довгострокової ліквідності Банк залучає середньострокові та довгострокові депозити, купує та продає цінні папери, регулює свою політику стосовно процентних ставок і контролює витрати.

При управлінні ліквідністю Банком враховується необхідність формування обов'язкових резервів в Національному банку України, розмір яких залежить, зокрема, від рівня залучення вкладів клієнтів.

Інформація щодо зобов'язань передбачає включення до розрахунку залишків, які підлягають погашенню за першою вимогою, тобто, передбачається, що вимога про погашення була заявлена на найбільш ранню можливу дату. Однак Банк очікує, що більшість з клієнтів не вимагатимуть погашення на найбільш ранню дату, на яку Банк буде зобов'язаний провести відповідну виплату, і відповідно, таблиця не відбиває очікуваних грошових потоків, розрахованих Банком на підставі інформації про вимогу вкладів за минулі періоди.

Періоди здійснення виплат за фінансовими активами і зобов'язаннями, за вирахуванням резервів під зменшення корисності, згідно з умовами договорів на 31 грудня 2018 р. в розрізі строків, що залишились до їх погашення на підставі договірних умов показані в табл.3.1.

Як можна бачити з даних табл.3.1 найбільший негативний розрив ліквідності спостерігається в періоді – до 3 міс. (2 496 787) , позитивний – в періоді – 1 рік – 5 років і дорівнює -2 154 197. Тому Банку необхідно створювати умови , що заохочуватимуть клієнтів вкладати кошти на більш довгий термін (або збільшувати відсоткову ставку за депозитами, або пропонувати додатковий розіграш подарунків і т.і.).

Таблиця 3.1

Здійснення виплат за фінансовими активами і зобов'язаннями у 2018 році

Показник	До 3 міс.	3 міс.- 1 рік	1 рік – 5 років	Понад 5 років	Всього
Готівкові кошти та їх еквіваленти	1515074	-	-	-	1515074
Кошти в інших банках	320910	-	-	-	320910
Кредити та заборгованість клієнтів	170139	1595553	2197310	54	3963056
ЦП в портфелі банку на продаж	-	271643	136209	330	408182
Депозитні сертифікати НБУ в портфелі банку до погашення	1201973	-	-	-	1201973
Інші фінансові активи	52647	-	-	-	52647
Усього фінансові активи:	3260743	1867196	2333519	384	7461842
Кошти банків	45	-	-	-	45
Кошти клієнтів	5677064	2579238	179322	439483	8875107
Резерви за зобов'язаннями	170	-	-	-	170
Інші фінансові зобов'язання	802551	-	-	-	80251
Усього зобов'язань	5757530	2579238	179322	439483	8955573
Різниця ліквідності за період	(2 496 787)	(712 042)	2 154 197	(439 099)	(1 493 731)
Кумулятивна різниця ліквідності	(2 496 787)	(3 208 829)	(1 054 632)	(1 493 731)	

В графі «До 3 місяців» також враховуються кошти на вимогу.

Поставимо задачу: вдосконалити структуру пасиву балансу банку та розрахувати можливий максимальний процентний дохід за умови виконання системи обмежень (значення рекомендованих фінансових показників).

Обсяги активних і пасивних операцій банку відображені в табл.3.2.

Таблиця 3.2

Показники обсягів активних і пасивних операцій банку

Показники	2016	2017	2018
Рахунки до запитання	3070716	4675322	4574235
Строкові депозити	4371570	3661238	4300872
Рахунки клієнтів	7442286	8336560	8875107
Кредити юридичним особам	5588301	5835627	6036584
Кредити фізичним особам	557343	785255	1043087
Кредити клієнтам	6145644	6620882	7079671
Усього Активи:	7871198	9286165	9722026

Якщо розглянути обсяги активних і пасивних операцій банку (табл.3.2), можна відмітити:

- коефіцієнт стабільності ресурсної бази (відношення строкових депозитів до депозитів до запитання – нормативне значення більше 1) після 2016 року не виконується. Рахунки до запитання – це переважно рахунки юридичних осіб терміном до 3 міс. – 64.12%, терміном 3 міс.- 1 рік – 28.78%;

- у виданих кредитах переважають кредити юридичним особам терміном від 1 року до 5 років;

- зростає розрив між сумою рахунків клієнтів і сумою кредитів клієнтам (з 17.4% у 2016 році до 20.3% у 2018 році);

- показник кредитної активності (питома вага наданих кредитів у загальних активах – норматив 65-75%) виконується, але згідно з попереднім пунктом має негативну тенденцію;

- найбільший негативний розрив ліквідності спостерігається в періоді – до 3 міс.(табл.3.1).

Виходячи з цього, обґрунтування структури і обсягів депозитних операцій наступне:

- збільшити строкові депозити Депозит «Надійний», «Вільні кошти» терміном 3 міс.- 1 рік на 10%;
- збільшити ставку по депозитам терміном 3 міс.- 1 рік на 10-12%;
- збільшити видачу кредитів за рахунок зменшення кредитної ставки на 10% від її величини (на суму додатково залучених коштів + скорочення різниці між сумою коштів клієнтів і кредитів наданих) в цілому на 15%.

3.2. Обґрунтування зниження кредитної ставки. Визначення точки беззбитковості.

Збільшення строкових депозитів на 10% складає:

$$4300872 \times 0.1 = 430087 \text{ тис. грн.}$$

Якщо б ці депозити залучались на 3 місяці по існуючій ставці 13.5%, то щоквартальні витрати банку складають :

$$B_6 = \frac{P_{\text{Врічні}}}{4_{\text{кварт}}} \times D = \frac{0.135}{4} \times 430087 = 14515 \text{ тис. грн.} \quad (3.1)$$

де $P_{\text{Врічні}}$ - процентна ставка за депозитами, річна,%;

Д- сума депозитів, тис. грн.

Враховуючи невикористану можливість видачі кредиту на суму 14515 тис. грн. і втрачену можливість отримання процентних доходів щоквартально в процесі кредитування під 24% річних і використовуючи процес визначення напрощеної суми методом анюїтету, визначимо можливість отримання банком коштів завдяки виданим кредитам на базі залучення щоквартально депозитів (ВБнар) на суму 430087 тис. грн.

$$\text{ВБнар} = V_0 \times \frac{(1+i)^n - 1}{i} \quad (3.2)$$

$$\text{ВБнар} = 14515 \times \frac{(1+0.06)^4 - 1}{0.06} = 63498 \text{ тис. грн.}$$

Витрати банку за депозитами на суму 430087 тис. грн., які будуть залучені на більший термін (від 3 міс. До 1 року) під збільшену відсоткову ставку складають (ВБр):

$$\text{ВБр} = \text{ПВр} \times \text{Д} = 0.15 \times 430087 = 64513 \text{ тис. грн.} \quad (3.3)$$

Різниця в витратах незначно збільшилась, але заохочення клієнтів більше.

Щоб визначити як можна підвищити відсоткову ставку, не збільшуючи витрати порівняємо між собою рівняння 3.2 і 3.3, залишаючи невідомою величину ПВр:

$$63498 = \text{ПВр} \times 430087$$

$$\text{ПВр} = 14.76\%$$

Таким чином, річна відсоткова ставка 14.76% за депозитами терміном до 1 року з врахуванням вартості грошей у часі забезпечить беззбитковість даного заходу.

Для визначення зміни різниці ліквідності за період після впровадження запропонованих заходів складемо табл.3.3- Здійснення виплат за фінансовими активами і зобов'язаннями після запропонованих заходів.

Таблиця 3.3

Здійснення виплат за фінансовими активами і зобов'язаннями після
запропонованих заходів

Показник	До 3 міс.	3 міс.- 1 рік	1 рік – 5 років	Понад 5 років	Всього
Готівкові кошти та їх еквіваленти	1515074	-	-	-	1515074
Кошти в інших банках	320910	-	-	-	320910
Кредити та заборгованість клієнтів	170139	1595553+ 645130	2197310	54	3963056
ЦП в портфелі банку на продаж	-	271643	136209	330	408182
Депозитні сертифікати НБУ в портфелі банку до погашення	1201973	-	-	-	1201973
Інші фінансові активи	52647	-	-	-	52647
Усього фінансові активи:	3260743	1867196	2333519	384	7461842
Кошти банків	45	-	-	-	45
Кошти клієнтів	5677064	2579238+ 430087	179322	439483	8875107
Резерви за зобов'язаннями	170	-	-	-	170
Інші фінансові зобов'язання	802551	-	-	-	80251
Усього зобов'язань	5757530	2579238	179322	439483	8955573
Різниця ліквідності за період	(2 496 787)	(496998)	2 154 197	(439 099)	(1 278687)
Кумулятивна різниця ліквідності	(2 496 787)	(2993785.5)	(839588.5)	(1 278687)	

Як видно з даних табл.3.3 розрив ліквідності скоротився з 1493731 тис. грн. до 1278687 тис. грн. (на 8.56%), що є позитивною тенденцією розвитку банку.

3.3. Розрахунок прогнозних показників вдосконалення структури та обсягів депозитних операцій банку

Складемо прогнозний баланс банку - табл.3.4-3.5.

Таблиця 3.4

Активи банку, тис. грн.

Показник	2018 рік	Прогноз
Готівкові кошти та їх еквіваленти	1515974	1515974
Кошти в інших банках	320910	320910
Кредити та заборгованість клієнтів	3963056	4393143
ЦП в портфелі банку на продаж	408182	408182
Депозитні сертифікати НБУ в портфелі банку до погашення	1201973	1201973
Інвестиційна нерухомість	1518665	1518665
Поточний актив з податку на прибуток	-	-
Інші фінансові активи	52647	52647
Інші активи	168362	168362
Основні засоби і нематеріальні активи	287211	287211
Відстрочений податковий актив	263099	263099
Необоротні активи, утримувані для продажу	22847	22847
Усього Активи:	9722026	10152113

Таблиця 3.5

Пасиви банку, тис. грн.

Показник	2018 рік	Прогноз
Кошти банків	45	45
Рахунки до запитання	4574235	4574235
Строкові депозити	4300872	4730959
Рахунки клієнтів	8875107	9305195
Боргові ЦП емітовані банком	-	-
Резерви під фінансові та нефінансові зобов'язання	170	170
Інші фінансові зобов'язання	80251	80251
Інші зобов'язання	40924	40924
Статутний капітал банку	2743666	2743666
Незарєєстровані внески до статутного капіталу	488454	488454
Емісійні різниці	17577	17577
Непокритий збиток	(2614467)	(2614467)
Резерв переоцінки	90299	90299
Разом власний капітал	725529	725529
Всього зобов'язань	8996447	8996447
Всього капітал і зобов'язання	9722026	10152113

Показники ефективності роботи банку відображені в табл.3.6 з врахуванням збільшення валюти балансу на 430087 тис. грн. в результаті запропонованих заходів.

Таблиця 3.6

Показники ефективності роботи банку

Найменування показника	Рекомендоване значення	Економічний зміст показника	Фактичне значення	Прогноз
Показник рівня власного капіталу	15-85%	Частка власних коштів в загальних пасивах	7.46	7.16
Показник надійності	Більше 15%	Відношення власного капіталу до загальної суми зобов'язань	8.06	7.71
Частка статутного капіталу	15-50%	Частка статутного капіталу у структурі власних коштів	19.62	19.62
Показник фінансового важеля	1:20	Відображає відношення зобов'язань до загального розміру власного капіталу	12.44	12.99
Мультиплікатор капіталу	12-15	Співвідношення загальних активів та статутного капіталу	28.22	27.03
Норматив миттєвої ліквідності	Більше 20%	Відношення високоліквідних активів до депозитів до запитання	20.41	20.02
Показник кредитної активності	65-75%	Питома вага наданих кредитів у загальних активах	72.82	76.09
Коефіцієнт стабільності ресурсної бази	Більше 1	Відношення строкових депозитів до депозитів до запитання	0.940	1.034
Показник використання	Більше 75%	Відношення кредитно-інвестиційного портфелю до суми залучених та позичених банком коштів	79.77	87.04

Розрахуємо прогнозні показники ефективності діяльності банку (табл.3.7).

Таблиця 3.7

Показники ефективності діяльності банку, тис. грн.

Показник	2018	Прогноз
1	2	3
Процентні доходи	711613	840642
-кредити клієнтам	621893	750922
-цінні папери	85290	85290
-кошти в інших банках	4430	4430
Процентні витрати	(514771)	(579271)
-кошти клієнтів	(514683)	(579183)
-боргові ЦП, емітовані банком	(88)	(88)
Чистий процентний дохід	196842	261371
Комісійні доходи	253129	253129
Комісійні витрати	(105674)	(105674)
Чистий комісійний дохід	147455	147455
Результат від операцій з похідними фінансовими інструментами	(36400)	(36400)
Результат від операцій з іноземною валютою	93262	93262
Результат від переоцінки іноземної валюти	(2043)	(2043)
Результат від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості	142747	142747
Дохід (витрати) від припинення визнання фінансових інструментів	255131	255131
Інші доходи	86827	86827
Адміністративні та інша операційні витрати	(594175)	(594175)
Операційні прибутки (збитки) до відрахувань в резерви	289646	289646
Відрахування до резерву під знецінення кредитів та коштів в інших банках	(814413)	(814413)
Відрахування до резерву під знецінення інших фінансових та інших активів	(27050)	(27050)
Відрахування до резерву за фінансовими та нефінансовими зобов'язаннями	527	527
Прибуток	(551290)	(486761)
Податок на прибуток	(175)	(175)
Чистий прибуток	(551465)	(486936)
Залишки виданих позик (Кредити надані клієнтам)	7079671	7724801
Депозити, залучені на платній основі (Кошти клієнтів)	8875107	9305194
Продовження табл.3.7		
1	2	3
Загальні активи	9722026	10152113

Власний капітал	725529	725529
Всього зобов'язань	8996447	9426534
Чиста процентна маржа,%	2.025	2.575
Чистий спред,%	4.250	4.660
Рунтабельність активів (ROA),%	-5.672	-0.479
Рентабельність власного капіталу (ROE),%	-76.00	-67.11

Процентні доходи і процентні витрати банку в прогностному періоді (ПДпрогн) розраховані наступним чином:

$$ПД_{\text{прогн}} = ПД_{\text{ф}} + ВС_{\text{деп}} \times Д_{\text{дод}} - В_{\text{ф}} - ВС_{\text{кред}} \times К_{\text{дод}} \quad (3.4)$$

де ПДф – процентні доходи банку у звітному періоді, тис. грн.,

ВСдеп- відсоткова ставка по депозитам, %

Ддод – додатково залучені депозити, тис. грн.,

Вф- процентні витрати банку у звітному періоді, тис. грн.,

ВСкред- відсоткова ставка по кредитам, %

Кдод- додатково видані кредити, тис. грн.

$ПД_{\text{прогн}} = 711613 + 0.2 \times 645130 - 514771 - 0.15 \times 430087 = 64529$
тис. грн.

Таким чином, чистий процентний дохід банку зріс на 64529 тис. грн.

Як видно з даних табл.3.7, зростання чистого процентного доходу призвело до зростання чистого прибутку банку і таких показників ефективності діяльності банку, як рентабельність активів і рентабельність власного капіталу, хоча вони ще не перетнули негативний рубіж, але рентабельність активів збільшилась більше ніж на 5%, а рентабельність власного капіталу збільшилась на 8.89%.

Висновки до розділу 3

Достатня за обсягом і належним чином збалансована ресурсна база банків є передумовою їх прибутковості та підтримки достатньої ліквідності.

Важливим чинником зміцнення ресурсної бази банку є оптимізація джерел формування банківських ресурсів. Кожен банк повинен сформувавши найефективнішу комбінацію джерел коштів для створення власної ресурсної бази, при цьому, переважна більшість ресурсів утворюється шляхом залучення коштів клієнтів у вигляді їх депозитів, динаміка залучення повинна відповідати умовам та динаміці розвитку ринкових відносин та банківської системи у країні. Найдешевшим джерелом залучення коштів до банків є залишки коштів на строкових та ощадних рахунках клієнтів.

Якщо розглянути обсяги активних і пасивних операцій банку (табл.3.2), можна відмітити:

- коефіцієнт стабільності ресурсної бази (відношення строкових депозитів до депозитів до запитання – нормативне значення більше 1) після 2016 року не виконується. Рахунки до запитання – це переважно рахунки юридичних осіб терміном до 3 міс. – 64.12%, терміном 3 міс.- 1 рік – 28.78%;

- у виданих кредитах переважають кредити юридичним особам терміном від 1 року до 5 років;

- зростає розрив між сумою рахунків клієнтів і сумою кредитів клієнтам (з 17.4% у 2016 році до 20.3% у 2018 році);

- показник кредитної активності (питома вага наданих кредитів у загальних активах – норматив 65-75%) виконується, але згідно з попереднім пунктом має негативну тенденцію;

- найбільший негативний розрив ліквідності спостерігається в періоді – до 3 міс.(табл.3.1).

Виходячи з цього, обґрунтування структури і обсягів депозитних операцій наступне:

- збільшити строкові депозити Депозит «Надійний», «Вільні кошти» терміном 3 міс.- 1 рік на 10%;
- збільшити ставку по депозитам терміном 3 міс.- 1 рік на 10-12%;
- збільшити видачу кредитів за рахунок зменшення кредитної ставки на 10% (на суму додатково залучених коштів + скорочення різниці між сумою коштів клієнтів і кредитів наданих) в цілому на 15%.

В результаті впровадження запропонованих заходів, чистий процентний дохід банку зріс на 64529 тис. грн.

Зростання чистого процентного доходу призвело до зростання чистого прибутку банку і таких показників ефективності діяльності банку, як рентабельність активів і рентабельність власного капіталу, хоча вони ще не перетнули негативний рубіж, але рентабельність активів збільшилась більше ніж на 5%, а рентабельність власного капіталу збільшилась на 8.89%.

ВИСНОВКИ

В умовах політичної та економічної нестабільності загострюється проблема ефективного розвитку банківського сектору та підтримання його ліквідності, вирішення цієї проблеми пов'язане із умінням банків залучати кошти клієнтів на депозитні вклади, раціонально розпоряджатися ними.

На основі проведеного аналізу ефективності депозитних операцій банку встановлено таке.

Формування та реалізація ефективної ресурсної політики комерційного банку значною мірою залежить від того, наскільки повно використовуються джерела залучення для покриття напрямів розміщення ресурсів. Основними перепонами у залученні зовнішніх джерел є нерозвиненість фондового ринку України. Залучення довгострокових капітальних вкладень (за рахунок субординованого боргу) зупиняє економічна нестабільність та нерозвиненість вторинного ринку цінних паперів, а використання банками емісійних інструментів досить обмежено через ризик більшості власників втратити контроль над управлінням банківською установою.

Банк за останні два роки має високу забезпеченість власним капіталом і, отже, високу надійність, тобто він досяг того рівня, за якого не залежить від стихій у залученні вільних коштів грошового ринку, бо має вдосталь своїх, дешевших, які можна розміщати в кредити господарюючим суб'єктам та в інвестиції.

Аналіз діяльності банку показав, що банк мав проблеми з фінансовою стійкістю і ліквідністю. Протягом досліджуваного періоду статутний капітал банку зріс на 77.62% в 2018 році.

Основою пасивних операцій комерційного банку є депозитні операції, в результаті здійснення яких відбувалося формування банківських ресурсів.

Загальний обсяг депозитів збільшився у 2017 році на 12.2%, потім на протязі 2018 року збільшення депозитів незначне – на рівні 6%.

Банківські ресурси використовуються ефективно. Кредитний портфель у 2017 році навіть перевищував за сумою вартість строкового депозитного портфелю банку.

Норматив НБУ миттєвої ліквідності Н4 – не менше 20%, або 0,2. Тобто цей коефіцієнт банку не відповідає нормативному лише у 2016 році, з 2017 року його значення було 0.2041-0.2268 – вище нормативного.

Норматив НБУ загальної ліквідності Н5 – не менше 40%, тобто у банку цей показник відповідає нормативному (значно перевищує мінімально необхідне значення).

Коефіцієнт загальної ліквідності в 2017 році зростає до 1,154, та протягом 2018 року знижується до значення 1,093.

Як бачимо з розрахунків майже всі показники ліквідності банку перевищують нормативні, що можна розцінити як позитивний результат роботи банку.

Важливим чинником зміцнення ресурсної бази банку є оптимізація джерел формування банківських ресурсів. Кожен банк повинен сформувати найефективнішу комбінацію джерел коштів для створення власної ресурсної бази, при цьому, переважна більшість ресурсів утворюється шляхом залучення коштів клієнтів у вигляді їх депозитів, динаміка залучення повинна відповідати умовам та динаміці розвитку ринкових відносин та банківської системи у країні. Найдешевшим джерелом залучення коштів до банків є залишки коштів на строкових та ощадних рахунках клієнтів.

Достатня за обсягом і належним чином збалансована ресурсна база банків є передумовою їх прибутковості та підтримки достатньої ліквідності.

Важливим чинником зміцнення ресурсної бази банку є оптимізація джерел формування банківських ресурсів. Кожен банк повинен сформувати

найефективнішу комбінацію джерел коштів для створення власної ресурсної бази, при цьому, переважна більшість ресурсів утворюється шляхом залучення коштів клієнтів у вигляді їх депозитів, динаміка залучення повинна відповідати умовам та динаміці розвитку ринкових відносин та банківської системи у країні. Найдешевшим джерелом залучення коштів до банків є залишки коштів на строкових та ощадних рахунках клієнтів.

Якщо розглянути обсяги активних і пасивних операцій банку (табл.3.2), можна відмітити:

- коефіцієнт стабільності ресурсної бази (відношення строкових депозитів до депозитів до запитання – нормативне значення більше 1) після 2016 року не виконується. Рахунки до запитання – це переважно рахунки юридичних осіб терміном до 3 міс. – 64.12%, терміном 3 міс.- 1 рік – 28.78%;

- у виданих кредитах переважають кредити юридичним особам терміном від 1 року до 5 років;

- зростає розрив між сумою рахунків клієнтів і сумою кредитів клієнтам (з 17.4% у 2016 році до 20.3% у 2018 році);

- показник кредитної активності (питома вага наданих кредитів у загальних активах – норматив 65-75%) виконується, але згідно з попереднім пунктом має негативну тенденцію;

- найбільший негативний розрив ліквідності спостерігається в періоді – до 3 міс.(табл.3.1).

Виходячи з цього, обґрунтування структури і обсягів депозитних операцій наступне:

- збільшити строкові депозити Депозит «Надійний», «Вільні кошти» терміном 3 міс.- 1 рік на 10%;
- збільшити ставку по депозитам терміном 3 міс.- 1 рік на 10-12%;

- збільшити видачу кредитів за рахунок зменшення кредитної ставки на 10% (на суму додатково залучених коштів + скорочення різниці між сумою коштів клієнтів і кредитів наданих) в цілому на 15%.

В результаті впровадження запропонованих заходів, чистий процентний дохід банку досяг рівня ЧПД= 64529 тис. грн.

Зростання чистого процентного доходу призвело до зростання чистого прибутку банку і таких показників ефективності діяльності банку, як рентабельність активів і рентабельність власного капіталу, хоча вони ще не перетнули негативний рубіж, але рентабельність активів збільшилась більше ніж на 5%, а рентабельність власного капіталу збільшилась на 8.89%.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про банки та банківську діяльність» від 7 грудня 2000 року № 2121 – III // Урядовий кур'єр. – 2001. №8. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
2. Закон України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 року № 1576-ХІІ // (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1991, № 49, ст.682. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>
3. Закон України «Про цінні папери і фондовий ринок» від 23 лютого 2006 року № 3480-IV // (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2006, № 31, ст. 268) . [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>
4. Закон України «Про Фонд гарантування вкладів фізичних осіб» від 20.09.2001 № 2740-III / [Електронний ресурс]. — 2010. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2740-14>
5. Про порядок регулювання діяльності банків в Україні: Інструкція від 28.08.2001 №368. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>
6. Про порядок формування обов'язкових резервів для банків України - Постанова Правління НБУ №244 від 27.08.01р.
7. Азаренкова Г. М. Управління фінансовими ресурсами банку : монографія / Г. М. Азаренкова, І. І. Біломістна, В. Г. Сословський. – Київ: УБС НБУ, 2012. – 179 с.
8. Алексеєнко М.Д. Капітал банку: питання теорії і практики: Монографія. – К.: КНЕУ, 2002. – 276с.
9. Аналіз банківської діяльності: Підручник / А.М. Герасимович, М.Д. Алексеєнко, І.М. Парасій-Вергуненко та ін. – К.: КНЕУ, 2003. – 599с.

10. Аналіз банківської діяльності [Текст]: навчальний посібник / НБУ; ред. У.Я. Грудзевич. - К.: УБС НБУ, 2007. - 222 с. –
11. Банківські операції: Підручник / За ред.. В.І. Міщенко, Н.Г. Слав'янської. – К.: Знання, 2006. – 727с.
12. Банківський менеджмент: Навч. посіб. / Кириченко О., Гіленко І., Ятченко А. — К.: Основи. — 1999. – 671с.
13. Білокінь Г. Застосування економіко – математичних моделей у внутрібанківському аудиті. // Вісник НБУ, 2005. – №4. – С.54 – 56.
14. Васюренко, О. В. Банківські операції : навч. посібник / О.В. Васюренко. - К. : Знання, 2004. - 324 с.
15. Васюренко, О. В. Банківський менеджмент : навч. посібник / О.В. Васюренко. - К. : ВЦ Академія, 2001. - 320 с.
16. Вітлінський В.В. Моделювання економіки: навч. посібник. – К.:КНЕУ, 2003
17. Вовчак О.Д. Банківська справа: навч. посіб. / О.Д. Вовчак, Н.М. Руцишин. – Львів, „Новий світ2000”, 2008. – 559 с.
18. Вовчак О.Д. Кредит і банківська справа [Текст] : підручник / О.Д. Вовчак, Н.М. Руцишин, Т.Я. Андрейків. - К.: Знання, 2008. - 564с.
19. Дзюблюк О. Розвиток банківського сектору в умовах деформації світового фінансового простору[Текст] / О. Дзюблюк // Вісник Національного банку України. – 2011. – № 10. – С. 76-83
20. Дударенко О. А. Банківські ресурси, їх складові та проблема акумуляції / О. А. Дударенко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць / Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». – Суми, 2006. – Т. 15. – С. 267 – 275.
21. Зянько В. В. Банківський менеджмент : навчальний посібник / В. В. Зянько, Н. О. Коваль, І. Ю. Єпіфанова. – 2-ге вид., доп. – Вінниця : ВНТУ, 2018. – 126 с.

22. Землячов С.В. Сутність, джерела формування та значення ресурсної бази комерційних банків / С.В.Землячов. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvfbi/2009_3/Magazine_03_09_st12_pp68-74.pdf.
23. Іващук О.Т. Кількісні методи та моделі фінансового прогнозування: навч. посібник. – Тернопіль «Економічна думка» 2004
24. Іващук, О. Т. Економіко-математичні методи і моделі банківської діяльності [Текст] / О. Т. Іващук, Р. В. Руська, О. О. Оконська. — Тернопіль, 2006. — 126 с.
25. Карчева Г. Т. Системний аналіз прибутковості діяльності банків України / Г. Т. Карчева // Бізнес Інформ. – 2015. – № 9. – С. 308-313. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2015_9_50
26. Койбічук В. В. Обґрунтування вибору методів та моделей конкурентоспроможності банку / В. В. Койбічук // Економічний аналіз: 393 Зб. наук. праць. – Тернопіль : ВПЦ Тернопільського нац. екон. ун-ту "Економічна думка", 2012. – Вип. 11.
27. Козьменко С. М. Стратегічний менеджмент банку : навч. посіб. / С. М. Козьменко, Ф. І. Шпиг, І. В. Волошко. -Суми : Університетська книга, 2003.-734 с.
28. Козьменко С. Реформа національної системи гарантування вкладів: ключові положення та перспективи розвитку [Текст] / С. Козьменко, І. Школьник, Т. Савченко // Вісник Національного банку України. – 2012. – №06 (196) – С. 14-21
29. Копилюк О. І. Аналіз банківської діяльності: навч. посіб. / Копилюк О. І., Музичка О. М. ; Укоопспілка, Львів. торг.-екон. ун-т. – Львів : Вид-во Львів. торг.-екон. ун-ту, 2016. – 415 с.

30. Кравченко І. Банківська система та проблеми стратегічного розвитку [Текст] / І. Кравченко, Г. Багратян, Є. Мазіна // Вісник Національного банку України – 2012. – № 2. – С. 7-10.
31. Криклій О.А. Банківський менеджмент. Монографія / [О. А. Криклій, Н. Г. Маслак, О. М. Пожар та ін.]. – Суми : ДВНЗ УАБС НБУ, 2011. – 152 с.
32. Логунова В. А. Исследование методов экономико-математического моделирования в прогнозировании деятельности кредитной организации / В. А. Логунова [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.rae.ru/forum2010/9/25>.
33. Мороз А. М. Банківські операції : [підручник] / [Мороз А. М., Савлук М. І., Пудовкіна М. Ф. та ін. ; За заг. ред. А. М. Мороза]. – [3-тє вид., перероб. і доп.]. – К. : КНЕУ, 2008. – 608 с.
34. Примостка Л. О. Аналіз банківської діяльності: Сучасні концепції, методи та моделі. – К: КНЕУ, 2002. – 316 с.
35. Примостка Л. Методичні аспекти аналізу ефективності управління портфелями комерційних банків [Текст] / Примостка Л. // Банківська справа. – 2010. – № 1(30). – С. 27–29
36. Примостка Л.О. Фінансовий менеджмент банку, К.: Лібра, 2007. – 322 с.
37. Пурій Г. М Сучасний стан та перспективи розвитку банківської системи України [Електронний ресурс] / Г. М Пурій // Фінансовий простір – 2017. – № 3 (27) – С. 41-45. – Режим доступу: <https://fp.cibs.ubs.edu.ua/files/1703/17pgmbsu.pdf>
38. Сєдих О. Є. Оцінка ефективності управління продуктами банку / О. Є. Сєдих // Економічний простір. – 2009. – № 22 (1). – С. 176–184.
39. Станіславчук Н.О. Банківська система України: стан та перспективи розвитку в умовах фінансової глобалізації / Н.О.Станіславчук, В.В. Люльченко // Вісник Українськотуркменського культурно-освітнього центру:

міждисциплінарний науковий збірник. – Умань: ВПЦ «Візаві», 2017. – Вип. 1, Ч.ІІ. – с.182-187.

40. Управління залученням банківських ресурсів з депозитних джерел : монографія / С. П. Ярошенко, І. В. Сало, О. В. Крухмаль, О. С. Кобичева. – Суми : Університетська книга, 2011. – 105 с.

41. Управління діяльністю банку : методологія і практика [Текст] : монографія / ред. : О. В. Васюренко ; колектив : О. В. Васюренко. - К. : УБС НБУ, 2008. - 230 с

42. Фінансове планування та прогнозування діяльності банків [Текст] : монографія / О. В. Васюренко, Г. М. Азаренкова, Н. П. Погореленко ; ред. : О. В. Васюренка. - К. : УБС НБУ, 2009. - 323 с.

43. Фінансовий менеджмент у банку: Підручник / Л. О. Примостка. – 3-тє вид., доп. і перероб. - К.: КНЕУ, 2012. — 338 с.

44. Шеремет А. Д. Финансовый анализ в коммерческом банке / А. Д. Шеремет. – М. : Финансы и статистика, 2001. – 255 с.

45. Дані фінансової звітності банків України. Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://bank.gov.ua/control/uk/publish/category>

46. Значення економічних нормативів в цілому по системі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article>

47. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

48. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua>

49. Україна: розбудова ринку облігацій внутрішньої державної позики./Нарис [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<https://www.worldbank.org/uk/news/feature/2019/11/04/ukraine-building-the-domestic-debt-market-for-local-currency-issuances>

50. Про банк/Банк Кредит Дніпро [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<https://creditdnepr.com.ua/pro-bank>

ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН

Станом на 31 грудня 2018 р.

(у тисячах гривень)

	Прим.	2018 р.	2017 р.
Активи			
Грошові кошти та їх еквіваленти	7	1 515 074	1 433 969
Кошти в інших банках	8	320 910	486 854
Кредити та заборгованість клієнтів	9	3 963 056	4 118 982
Інвестиції в цінні папери	10	408 182	279 874
Депозитні сертифікати Національного банку України		1 201 973	1 001 196
Інвестиційна нерухомість	11	1 518 665	1 335 439
Інші фінансові активи	12	52 647	5 930
Інші активи	12	168 362	87 735
Основні засоби та нематеріальні активи	13	287 211	232 260
Відстрочений податковий актив	14	263 099	263 099
Необоротні активи, утримувані для продажу	15	22 847	40 827
Усього активів		9 722 026	9 286 165
Зобов'язання			
Кошти банків		45	46
Кошти клієнтів	16	8 875 107	8 336 560
Боргові цінні папери, емітовані банком		-	9 993
Резерви під фінансові та нефінансові зобов'язання	19	170	1 330
Інші фінансові зобов'язання	17	80 251	84 958
Інші зобов'язання	17	40 924	34 997
Усього зобов'язань		8 996 497	8 467 884
Власний капітал			
Статутний капітал	18	2 743 666	1 544 666
Незарєєстровані внески до статутного капіталу		488 454	1 199 000
Емісійні різниці		17 577	17 678
Непокритий збиток		(2 614 467)	(2 041 113)
Резерви переоцінки		90 299	98 050
Усього власного капіталу		725 529	818 281
Усього зобов'язань та власного капіталу		9 722 026	9 286 165

Підписано від імені Правління 26 квітня 2019 р.

Голова Правління

Олена Малинська

Заступник Голови Правління -
Директор з фінансів

Сергій Волков

Головний бухгалтер

Руслан Чудаківський

ЗВІТ ПРО ПРИБУТКИ ТА ЗБИТКИ ТА ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД

За рік, що закінчився 31 грудня 2018 р.

(у тисячах гривень)

	<i>Прим.</i>	<i>2018 р.</i>	<i>2017 р.</i>
Процентні доходи	20	711 613	723 879
Кредити клієнтам		621 893	634 975
Цінні папери		85 290	86 791
Кошти в інших банках		4 430	2 113
Процентні витрати	20	(514 771)	(582 728)
Кошти клієнтів		(514 683)	(575 770)
Боргові цінні папери, емітовані банком		(88)	(6 958)
Чистий процентний дохід		196 842	141 151
Комісійні доходи		253 129	179 069
Комісійні витрати		(105 674)	(67 280)
Чистий комісійний дохід	21	147 455	111 789
Результат від операцій з цінними паперами за справедливою вартістю через прибутки або збитки		-	113
Результат від операцій з похідними фінансовими інструментами		(36 400)	29 621
Результат від операцій з іноземною валютою		93 262	78 919
Результат від переоцінки іноземної валюти		(2 043)	19 289
Результат від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості	11	142 747	(61 084)
Дохід /(витрати) від припинення визнання фінансових інструментів		255 131	-
Інші доходи	22	86 827	18 807
Адміністративні та інші операційні витрати	23	(594 175)	(498 272)
Операційні прибутки /(збитки) до відрахувань в резерви		289 646	(159 667)
Відновлення /(Відрахування до) резерву під знецінення кредитів та коштів в інших банках	7, 8, 9	(814 413)	(359 050)
Відновлення/(Відрахування до) резерву під знецінення цінних паперів	10	-	(74)
Відновлення / (Відрахування до) резерву під знецінення інших фінансових та інших активів	12	(27 050)	(49 786)
Відновлення / (Відрахування) до резерву за фінансовими та нефінансовими зобов'язаннями	19	527	(1 763)
Прибуток/ (Збиток) до витрат з податку на прибуток		(551 290)	(570 340)
(Витрати)/Пільга з податку на прибуток	14	(175)	103
Прибуток/ (Збиток) за рік		(551 465)	(570 237)

**ЗВІТ ПРО ПРИБУТКИ ТА ЗБИТКИ ТА ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД
(продовження)**

За рік, що закінчився 31 грудня 2018 р.

(у тисячах гривень)

	<i>Прим.</i>	<i>2018 р.</i>	<i>2017 р.</i>
Інший сукупний дохід:			
Статті, які у подальшому не будуть перекласифіковані у склад прибутків та збитків:			
Зміна результатів переоцінки основних засобів		(5 749)	-
Вибуття об'єктів основних засобів		-	(272)
Зміна результатів переоцінки інструментів капіталу		(56)	
Інший сукупний дохід, що не буде перекласифікований у прибуток чи збиток після оподаткування		(5 805)	(272)
Статті, які в подальшому можуть бути перекласифіковані до складу прибутків та збитків:			
Зміна результатів переоцінки боргових фінансових інструментів		(1 841)	629
Інший сукупний дохід, що може бути перекласифікований у прибутки чи збитки після оподаткування		(1 841)	629
Усього сукупного доходу за рік		(559 111)	(569 880)
Прибуток/ (Збиток) на акцію:			
Чистий базисний прибуток/ (збиток) (виражений в гривнях на акцію)	25	(0,28)	(0,37)

Підписано від імені Правління 26 квітня 2019 р.

Голова Правління

Олена Малинська

Заступник Голови Правління -
Директор з фінансів

Сергій Волков

Головний бухгалтер

Руслан Чудаківський

